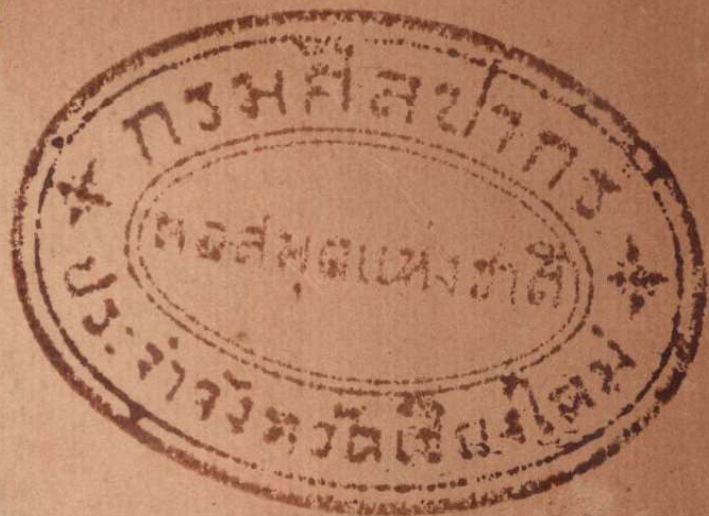

ตำนาน

พระบรมธาตุจอมทอง

วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง

จังหวัดเชียงใหม่

ง ม / ๗๕

294.3121
๓ 351

พิมพ์ครั้งที่ ๗/๒๕๕๕
จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม
สงวนลิขสิทธิ์

ตำนาน

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

พระบรมธาตุดอยจอมทอง

วัดพระธาตุดอยจอมทอง อำเภอจอมทอง

จังหวัดเชียงใหม่

พิมพ์ครั้งที่ ๗/๒๕๕๕

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

สถิติการพิมพ์

๕๘	ครวงท	๑	พ.ศ.	๒๔๘๓	จำนวน	๕๐๐	เล่ม
๕๘	ครวงท	๒	พ.ศ.	๒๔๘๔	จำนวน	๕๐๐	,,
๕๘	ครวงท	๓	พ.ศ.	๒๔๘๕	จำนวน	๑,๐๐๐	,,
๕๘	ครวงท	๔	พ.ศ.	๒๔๘๖	จำนวน	๑,๐๐๐	,,
๕๘	ครวงท	๕	พ.ศ.	๒๔๘๗	จำนวน	๑,๐๐๐	,,
๕๘	ครวงท	๖	พ.ศ.	๒๔๘๘	จำนวน	๑,๐๐๐	,,
๕๘	ครวงท	๗	พ.ศ.	๒๔๘๙	จำนวน	๒,๐๐๐	,,

เลขห้อง ๕๗.

๒๙๔. 3121

เลขหมู่

๓ 351

เลขทะเบียน

๒๙๔. 3121

๓ 351

๒๙๔. 3121

๒๙๔. 3121

พระบรมธาตุจอมทอง
ประดิษฐานในพระโกศทรงน้ำ

คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๗

ภายหลังที่ได้พิมพ์ตำนานพระบรมธาตุเดิมเป็นครั้งที่ ๖ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๙๔ ไปแล้ว นับเป็นเวลา ๑ ปี ตำนานพระบรมธาตุจำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม ก็หมดสิ้นไปอีก นักเป็นพยานแสดงให้เห็นว่า บรรดาพุทธศาสนิกชนเดินทางไปนมัสการพระบรมธาตุจากหัวเมืองต่าง ๆ นั้น ต่างมีความสนใจใคร่รู้เรื่องราวความเป็นมาของพระบรมธาตุ เป็นล้นหลาม จึงได้นำเอาตำนานเดิมไปแทบทุกคน เหตุผลในข้อนี้จึงเป็นเหตุให้ตำนานหมดสิ้นไปโดยเร็ว

เพื่อให้ท่านพุทธศาสนิกชนต้องการตำนานพระบรมธาตุนี้ ไม่ต้องผิดหวังในกาตต่อไป ทางวัดจึงได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่อีกเป็นครั้งที่ ๗ ตามต้นฉบับเดิมทุกประการ

ในการพิมพ์ครั้งนี้ ก็ได้รับความอุปถัมภ์จากพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม อธิบดีเถระ วัดมหาธาตุ พระนคร ตั้งฆมนตร์ว่าการองค์การปกครอง (อดีตเจ้าคณะตรวจการ ภาค ๔) และท่านเจ้าคุณพระศรีธรรมมุนี (บุญเลิศ ทตฺตสุทฺธิ ป. ๘) วัดมหาธาตุ พระนคร เลขาธิการกองวิชาการ แห่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง.

พระครูสุวรรณโมลี

วัดพระธาตุศรีจอมทอง เชียงใหม่

๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๕

ถ้อยแถลงของผู้ตรวจชำระ

(เมื่อพิมพ์ครั้งที่ ๓)

เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ข้าพเจ้าได้ย้ายจากวัดพนอนใน
เมืองเชียงใหม่ ไปประจำที่วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง ใน
ฐานะเป็นผู้รักษากรในหน้าที่เจ้าคณะอำเภอ และได้รับตำแหน่งเป็น
เจ้าคณะอำเภอในเดือนสิงหาคมแห่งปีนั้นเอง (แทนท่านพระครูพุทธคำตัน
ผู้ประคองผู้ถึงมรณภาพไปแล้ว) ข้าพเจ้าได้อ่านตำนานพระบรมธาตุ
จอมทอง อันนายปรีชา ปริยะ กำหนดฉบับที่หลวง ได้แปลจาก
ต้นฉบับภาษาพม่าและพิมพ์แจกจ่าย รู้ดีกว่าเข้าใจยากอยู่เล็กน้อย
เพราะเนื้อความลึกลับซับซ้อนนัก จึงได้ตั้งความปรารถนาไว้ว่า เมื่อมี
โอกาสพิมพ์นอกจากชำระเสียใหม่ ก็พอดีกับนายปรีชา ปริยะ ได้มา
ปรารภกับข้าพเจ้า ขอให้ช่วยชำระตำนานพระบรมธาตุเจ้านั้นเสียใหม่
แล้วพิมพ์ออก เพื่อดำเนินความต้องการของพุทธศาสนิกชนต่อไป ด้วย
ความที่มานมัสการพระบรมธาตุ มักจะถามตำนานอยู่เสมอ ด้วยความ
ต้องการอยากรู้ถึงความเบ้าแห่งพระบรมธาตุ ข้าพเจ้าจึงรับว่าจะตรวจ
ชำระตามความต้องการ ทั้งข้าพเจ้าเองก็ตั้งใจไว้เช่นนั้นอยู่แล้ว การ
ชำระตรวจแก้ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้นำต้นฉบับเดิมภาษาพม่ามาตรวจดัด
กันออก และได้ถือโอกาสไปหาของท่านพระมหาหมื่น วัดเจดีย์หลวง
เชียงใหม่ ซึ่งท่านเป็นผู้สนใจและตั้งมั่นตำนานเก่า ๆ ทางพระพุทธ-
ศาสนาไว้มาก เพื่อดำเนินการที่จะได้ความรู้จากท่านบ้าง ท่านจึงให้ยืมตำนาน
พระบรมธาตุจอมทองฉบับของท่าน ซึ่งท่านได้แปลเป็นภาษาไทยกลาง
ไว้แล้ว ได้เอามาเป็นเครื่องมือในการตรวจชำระตำนานนอกเดิมหนึ่ง และ
ตำนานฉบับที่ท่านได้แปลได้มพุทธศักราช เทียบกับจุลศักราชไว้ด้วย ซึ่ง
ผิดกับฉบับอื่น ๆ อันมีแต่จุลศักราชอย่างเดียว ด้วยความเอื้อเฟื้อของท่าน
ผู้ให้ ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณท่านพระมหาหมื่น วัดเจดีย์หลวง ไว้ในทนต์ด้วย

ผู้แต่งตำนานคนแรก ปราบฏตามคตินิยมเดิมว่า พระคัลลเถระ
ท่านผู้นี้จะเป็นพระภิกษุอยู่เมืองไหน อารามใด และท่านได้แต่งตำนาน
ชนเมื่อใด ที่ไหน ไม่ได้อ้างถึง กระบวไว้แต่ชื่ออย่างเดียวนั้น การ
ชำระครุณ ข้าพเจ้าได้จดวภาคไว้เป็นตอน ๆ เพื่อกำหนดเนื้อความได้ง่าย
การแปลและชำระตำนานนี้ ได้ตัดข้อความที่เห็นว่าไม่มีประโยชน์ออกเสีย
คงนำมากล่าวไว้ในบท เฉพาะเรื่องที่เห็นว่า เป็นประโยชน์และควรรู้ เท่านั้น
ถ้าจะนำมากล่าวโดยสิ้นเชิงตามคตินิยมเดิม ก็จะเป็นหนังสือเล่มใหญ่
ราว ๓๐ กวายนกทีเดียว ผู้ต้องการทราบโดยพิสดาร จงหาฉบับเดิม
ภาษาพม่าเมืองนั้นเถิด ส่วนนวนโวหารและความนิยมของภาษา ได้ดัดแปลง
ตามความนิยมภาษาไทยกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่ข้อความคงมีความหมาย
ตรงตามคตินิยมทุกประการ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขประการใด อนึ่ง
ข้อความที่เป็นปัญหาอันที่จะเป็นเหตุให้เกิดความสงสัยแก่ผู้อ่าน ได้บอก
แก้ไขไว้ในเชิงอรรถ

เป็นธรรมดาของเรื่อง นิยาย หรือตำนาน ซึ่งเป็นของเก่าแก่ดั่ง ๆ
กันมานาน ทั้งผู้เล่าก็มุ่งแต่ต้องการความอัศจรรย์ต่าง ๆ ย่อมจะมี
เปิดอกกระพริบตาเจือปน กล่าวคือ ย่อมจะมีความไม่น่าเชื่อถือแทรกปนอยู่ ท่าน
ผู้อ่านจึงควรใช้วิจารณญาณสอดส่องดูตามสติปัญญาของตนแล้ว เชื่อถือ
เอาตามที่ตนได้ตรองเห็นแล้ว เป็นการสมควรยิ่ง หรือท่านจะสมัครบริโภคน
ผลไม่หมดทั้งเปิดอกก็ตามใจ

ข้าพเจ้ามิใช่เป็นผู้ชำนาญในการแต่งหรือชำระหนังสือ ทั้งความรู้
ในทางประวัติศาสตร์ก็กล่าวได้ว่าไม่ได้ศึกษาเลยเถย จึงขอที่จะออกตัว
ไม่ได้ ถ้าหากว่าการตรวจชำระตำนานนี้ จะมีความขาดตกบกพร่องโดย

ก

ประการใดแล้วไซ้ ขอท่านผู้อ่านจงเข้าใจเถิดว่า นนหากเป็นวดียธรรมดา
ของผู้นับตบญญาอย่างน้อย และขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดอุทิศเป็นอภัยทาน
แก่ข้าพเจ้าด้วย

ข้าพเจ้าขออุทิศ ส่วนกุศลไวยาวจจมัย อันเกิดจากหน้าพินาแรง
ของข้าพเจ้าในการตรวจชำระตำนานนี้ ส่งไปถวายแด่ท่านผู้เป็นเจ้าอาวาส
วัดพระธาตุศรีจอมทอง ผู้ที่ได่ท่านบารุงพทกษรรักษาพระบรมธาตุเจ้า
จอมทอง ตบคอกนมาทุก ๆ องค์ กับทงเทพเจ้าผอยรक्षाพระบรมธาตุ
เจ้า ตลอดจนสัตว์รพสัตว์ทงปวง จงได้รับส่วนกุศลตบคอกนมายกษณเณทศ
ของข้าพเจ้านทุกประการ

อนึ่งในการตรวจชำระ และพิมพ์ตำนานนี้ พระเดชพระคุณท่าน
เจ้าคุณทง ๒ คือ ท่านเจ้าคุณพระเทพเวที^(๑) (อาจ ป. ๘) วัดสุวรรณ
ดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งฆมนตรช่วยว่าการองค์การ
ศึกษา เจ้าคณะตรวจการภาค ๔ และท่านเจ้าคุณพระวิสุทธิญาณมุน
(สุต ป. ๘) วัดมหาพฤฒาราม พระนคร ได้กรุณาตรวจแกไขอบกพรอง
และให้ความคิดเห็น ตลอดจนได้อุปการะช่วยเหลือในการพิมพ์จนเป็นผล
สำเร็จ ฉะนั้น จึงขอขอบพระคุณ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณทง ๒ นนไว
ในทณ ด้วยความเคารพอย่างสูง.

พระครูสุวรรณโมลีศรีบรมธาตุ
(คำ อคคปญ โณ ป. ๖)

วัดพระธาตุศรีจอมทอง เชียงใหม่
๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๐

(๑) ปัจจุบัน ดำรงสมณศักดิ์ที่ พระพิมลธรรม วัดมหาธาตุ พระนคร ดำรงตำแหน่ง
สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง

คำปรารภของผู้แปล

(เมื่อพิมพ์ครั้งแรก)

การเขียนตำนานพระบรมธาตุเจ้าจอมทองนครน กมจุคประสงค์
เพื่อให้เป็นประโยชน์ และประดับคิปัญญาของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย
จะได้อ่านและรู้ความเป็นมาของพระบรมธาตุเจ้าจอมทองว่า เหตุใดจึง
ได้ต่างกับพระบรมธาตุองค์อื่น ๆ และทำไมจึงได้มาประดิษฐาน ณ ที่
และมีคุณค่าสำคัญประการใด ท่านผู้ได้อ่านตำนานนี้แล้วจักทราบ จกม
จิตเดิมได้บันทึก และท่านก็จะม จิตศรัทธา ใครจะทำบุญ ถวายนาม
จารึกชื่อของท่านไว้เป็นอนุสาวรีย์ในสถานแห่งนี้ อนึ่งสถานแห่งนี้เป็น
ที่ด้าคัญพิเศษเพียงใด ทำไมเจ้านายข้าราชการหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดจน
ประชาชนและภิกษุสามเณรในสมัยปางหลัง ๆ มา จึงได้ม ศรัทธาแก่กล้า
ได้ยดถกกันมากมาย มานนัถการและก่อร่างหรืออุทิศสิ่งของต่าง ๆ ถวาย
บูชาพระบรมธาตุเจ้าองค์น เมื่อท่านได้อ่านตำนานนี้แล้วจักทราบได้

ตำนานนี้ ต้นฉบับเดิมเป็นฉบับใบลานเป็นภาษาเมืองเหนือ หรือ
ที่เรียกว่าภาษาพมเมือง ชาวเจ้าได้แปลเป็นภาษาไทยกลางและได้พิมพ์
เป็นครั้งแรก โดยได้ขอความกรุณาท่านพระครูพุทธศาสน์ประดิษฐ์
เจ้าคณะแขวงจอมทอง ผู้ทรงอุปไปแล้วเป็นผู้ตรวจแก้ ได้พิมพ์เป็น
จำนวน ๕๐๐ เล่ม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ ต่อมานายจันทร์ วงศ์วรรณ ได้มา
ขออนุญาตจากชาวเจ้าเพื่อพิมพ์ตำนานนี้แจกในงานศพ เจ้าหนานกอนแก้ว
กศด ผู้เป็นญาติ ชาวเจ้ากอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามประสงค์ จึงได้พิมพ์
ออกเป็นครั้งที่ ๒ จำนวน ๕๐๐ เล่ม และก็ได้แจกจ่ายไปหมดแล้วทั้ง ๒ ครั้ง

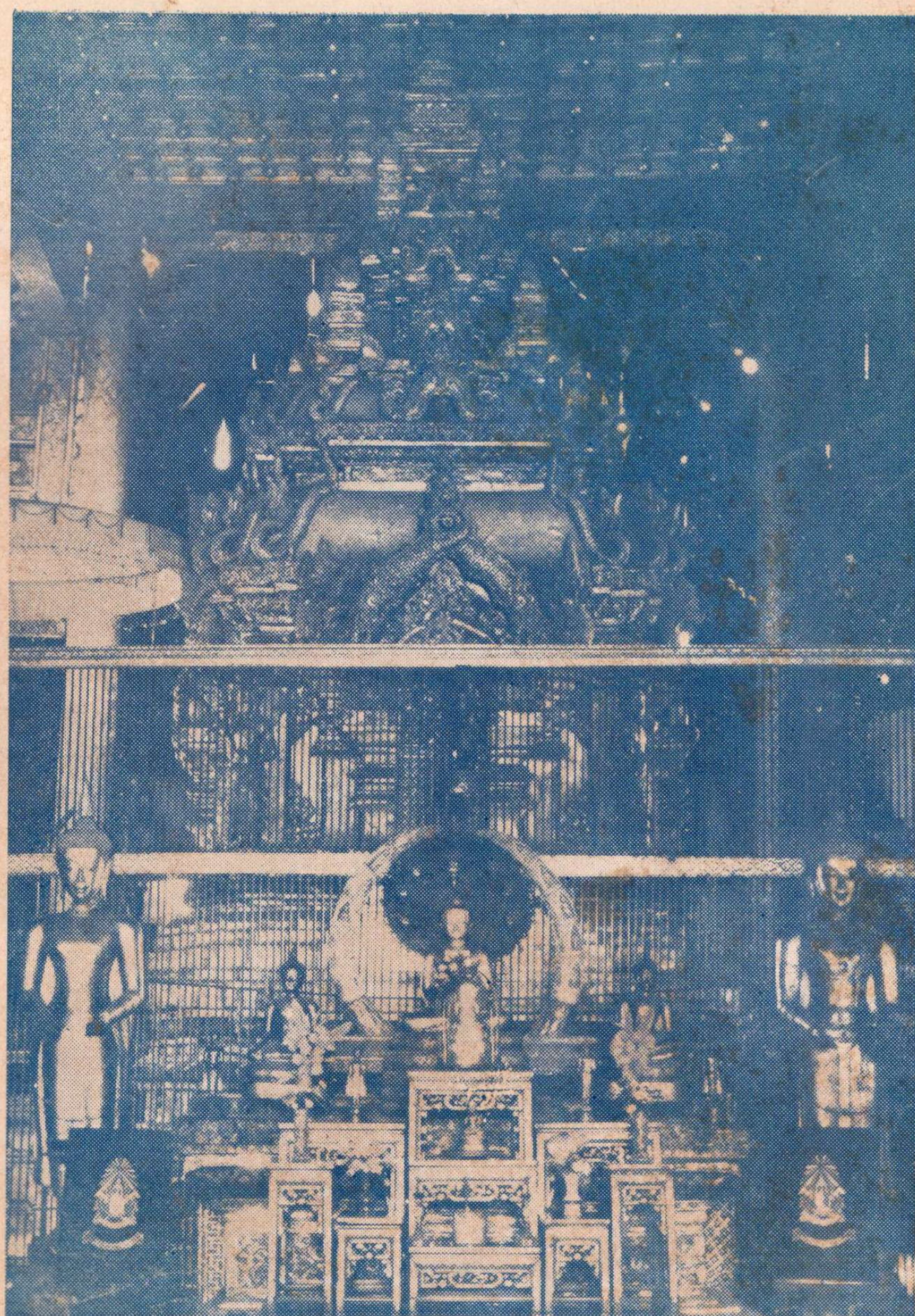
ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๘๔ ท่านพระครูสุวรรณโมลีศรีบรมธาตุ ได้มารับหน้าที่
เป็นเจ้าคณะอำเภอจอมทอง ประจำอยู่วัดพระธาตุศรีจอมทอง ข้าพเจ้า
จึงได้ปรารภกับท่าน ขอให้ท่านช่วยตรวจชำระแก้ไขตำนานพระบรมธาตุ
เจ้าจอมทองอีกครั้งหนึ่ง ท่านก็ยินดีช่วยเหลือชำระแก้ไขจนเป็นผลสำเร็จ
ซึ่งปรากฏตามคำนำของท่านนั่นแหละ ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความขอบพระคุณ
ท่านไว้ในที่นี้ด้วย

ในโอกาสที่ได้จัดแปล-ตรวจชำระ-พิมพ์ตำนานพระบรมธาตุจอมทอง
ขึ้นครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอออกข้อคิดอันจะพึงเกิดขึ้นในการนี้ไปยัง นายตา ปรียะ
ผู้เป็นบิดาบังเกิดเกล้า พรอมทั้งป้า ตา ยาย ญาติมิตรสหายของข้าพเจ้า
ที่ล่วงลับไปแล้ว จึงได้รับส่วนกุศลนิจทุก ๆ ท่านเทอญ อนึ่งข้าพเจ้า
ได้อุทิศเงินเพื่อเป็นทุนในการพิมพ์ตำนานครั้งนี้เป็นจำนวนเงิน ๓๐๐ บาท.

ป. ปรียะ

กำนันตำบลบ้านหลวง จอมทอง

๑๗ สิงหาคม ๒๔๘๕

มณฑปที่บรรจุพระบรมธาตุจอมทอง
ประดิษฐานในพระวิหาร

พระวิหารจตุรมุข

ประดิษฐานที่พระมณฑปพระบรมธาตุจอมทอง
สร้างเมื่อปี พุทธศักราช ๒๐๒๐

๕ ขอความเบongตน

วัดพระศาสด์รจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวัด
พุทธศาสด์นิกชนควรรควรเห็น ตามประวัติตั้งแต่เริ่มสร้างจนถึงบัด
นี้ มอายุประมาณ ๕๐๐ ปีเศษ. สถานที่ตั้งแห่งวัดนี้ ตั้งอยู่บนเนินสูง ซึ่ง
คนพื้นเมืองเรียกว่า “ดอยจอมทอง” ตั้งจากระดับพื้นราบประมาณ
๑๐ เมตร มีต้นฐานกลมสูงขึ้นไปโดยลำดับ มีเนื้อที่ประมาณ ๖ ไร่
ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากจังหวัด ๕๘ ก.ม. มีถนน
รถยนต์ไปถึงวัดได้โดยสะดวก. ที่ว่าการอำเภอและสำนักงานตำรวจจอมทอง
ตั้งอยู่ห่างจากวัดไปทางทิศใต้ประมาณ ๒ เส้น มีตลาดพอดสมควร.
ทางทิศตะวันตก มีเทือกเขาใหญ่เรียกว่า “ดอยอินทนนท์” ห่างจาก
วัดประมาณ ๑๖ ก.ม. ในเทือกเขาถกนมหาดกทใหญ่และสวยงามมาก
อยู่ ๒ แห่ง คือ หาดกแม่กลาง ตั้งอยู่ห่างจากวัดประมาณ ๘ ก.ม. และ
หาดกแม่ยะ ตั้งอยู่ห่างประมาณ ๑๖ ก.ม. หาดกแม่กลางมีถนนรถยนต์
ไปถึงได้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชม. (๑) ทางทิศเหนือ ทิศตะวันตก
และทิศใต้ของวัด มีหมู่บ้านราษฎรตั้งอยู่รอบ ๆ ๘ หมู่บ้าน มีบ้านเรือน
ประมาณ ๑,๐๐๐ หนึ่งคาเรือน. ดังปลูกสร้างภายในวัดที่สำคัญ คือ พระ
วิหารซึ่งเป็นที่พักพระบรมธาตุ, อุโบสถ พระเจดีย์, หอพระไตร
ปิฎก, มีศาลาบาตรเรียงรายรอบพระวิหาร มีกุฏิใหญ่ที่สุดในจังหวัด
เชียงใหม่ และโรงเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งกำลังปลูกสร้างอยู่ในปัจจุบัน

๑. น้ำตกแม่กลางอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัด น้ำตกแม่ยะอยู่ทางทิศ
ตะวันตกของวัด แต่ก็นับว่าอยู่ในเทือกเขาอินทนนท์ด้วยกัน

วณ มปชยวตถอยชนหนึ่ง นนคอ “พระบรมดรรกชาติเจ้าจอมทอง” ซึ่งเป็นมปชยวตถพทศค่านิกชนจากทิศานุทิศต่าง ๆ ไปกราบไหว้นมัสการบูชาและตั้งรณายเป็นนิตยมิได้ขาด. พระบรมธาตุองค์นี้ ปราภฏตามตำนานว่าเป็น พระทกษณโมลีธาตุ คือพระธาตุจอมพระเศียรเบองขวา ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ประดิษฐานอยู่ในคหฬปราสาทภายในพระวิหาร.

ปราสาทที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ นี้ สร้างโดยพระรัตนราช (พระเมืองแก้ว) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มีอายุประมาณ ๔๐๐ กว่าปี ก่อด้วยอิฐถือปูน สลักลวดลายแบบไทยอย่างงดงาม และเปิดทองทั้งองค์ ลักษณะฐานเป็น ๔ เหลี่ยมจัตุรัส คายพระเจดีย์ ฐานกว้าง ๔ เมตร สูงจากพื้นถึงยอด ๘ เมตร ภายในปราสาทเป็นคหฬ มีประตูทั้ง ๔ ด้าน ทามกลางคหฬมีแท่นสำหรับตั้งพระโกศพระบรมธาตุ.

โกศที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ มี ๕ ชั้น คือ ชั้นที่ ๑ เป็นโกศเงินฐานกลม กว้าง ๑ ศอก สูง ๑ เมตร. ชั้นที่ ๒ ภายในโกศเงินเป็นโกศทองเหลืองหล่อเปิดทองฐานกลม กว้าง ๑๐ นิ้ว สูง ๑ ศอก. ชั้นที่ ๓ ภายในโกศทองเหลือง เป็นฉอบเงิน. ชั้นที่ ๔ ภายในฉอบเงินเป็นฉอบทองคำดงยา ประดับเพชร น้ำหนัก ๔๑ กรัม. ชั้นที่ ๕ ภายในฉอบทองคำดงยา เป็นฉอบทองคำเกลี้ยง น้ำหนัก ๑๖ กรัมขนาดเท่าผลมะยมเชื่อง ๆ. พระบรมธาตุประดิษฐานอยู่ในฉอบทองคำชั้นที่ ๕

องค์พระบรมธาตุ พระบรมธาตุองค์นี้ เป็นพระบรมธาตุขนาดใหญ่ โตเท่าเมล็ดถั่วเขียว หรือเมล็ดข้าวโพด ฐานกลมเกลี้ยง สลักลวดลาย หรือคล้ายทองคำกบ. พดถึงพระบรมธาตุองค์นี้ นับว่าแปลกประหลาด เพราะเมื่อดูขณะหนึ่งเป็นสีหนึ่ง เมื่อดูอีกในขณะ

อนจะกลายเป็นอกด์หนึ่งไป. แม่แต่ไปเห็นมาด้วยกนกเห็นไม่เหมือนกัน
บางคนกว่าเป็นดชาว บางคนกว่าเป็นดเหลือง. ตามความดังเกิดของผุ
อยู่โกตชด ถ้าเราดูอยู่ห่าง ๆ จะเห็นเป็นดเหลืองคล้ายทองคำ ถ้าดูใกล้ ๆ
จะเห็นเป็นดชาวหม่น.

อภินิหาร ปรากฏว่าพระบรมธาตุของคน มอภินิหารด้าคณยง
กล่าวคือ เมื่อถึงวันพระ ๘-๑๕ ค่ำ ตอนกลางคืน มักจะมีแสงสว่าง
แปลกประหลาดผุดพุ่งขึ้นข้างบน ชวนดูเฉยๆไปมา แต่ไม่เคยมอทุก
วันพระ

โกศสร้งนำพระบรมธาตุ เวลาคะสร้งนำพระบรมธาตุ ต้องเชิญ
พระบรมธาตุประดิษฐานในโกศแก้ว. เชิงโกศเป็นทองคำแผ่นม้วนดล่าย
ฝาโกศทำด้วยดวดทองคำเป็นฝาโปร่ง ยอดแหลมคล้ายฝาช ึ่งบนพานเงิน
มีสายสร้อยทองคำโยงฝาโกศติดกับพานเงินทง ๕ ด้าน (ดูรูปในภาพแทรก)

น้ำสำหรับสร้ง ตามปกตินิยมสร้งด้วยน้ำแม่กลาง ึ่งให้ดจาก
น้ำตกแม่กลาง ผ่านมาทางทิศตะวันตก ของวัดพระธาตุศรีจอมทอง
เจดด้วยน้ำหอม หรือแก่นจันทร์ ถ้ามความจาเป็นจะสร้งด้วยน้ำ
แม่กลางไม่ได้ ก็สร้งด้วยน้ำทสะอาด เจดด้วยของหอมตามแต่จะศรัทธา
สำหรับผอตามประเพณีเดิม จะต้องไปเอน้ำแม่กลางมาสร้งจนได้.
ประเพณี เห็นจะผอตามตำนานน เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จโปรด
พระยาอังกูฐ ึ่งแล้วทรงเสด็จไปประทับบนดอยอนทนนทซึ่งเป็นทเกิด
แม่น้ำลายน และพระองค์คงจะเสด็จลงสร้งตำนานในแม่น้ำน นอกจากน
ยังไม่ได้หลักฐาน.

วันพระบรมธาตุเข้าพรรษา และออกพรรษา วันเดือน ๗
เพ็ญ (เดือน ๘ เหนือ) เป็นวันพระบรมธาตุเข้าพรรษา. วันเดือน ๓

เพ็ญ (เดือน ๕ เหนือ) เป็นวันพระบรมธาตุออกพรรษา. รวมเวลา
 เช้าพรรษาเป็นเวลา ๙ เดือน ระหว่างเวลาพระบรมธาตุเช้าพรรษา ๙ เดือน
 ตามปกติไม่มีการตั้งนา และจะเชิญเสด็จไปในที่ใด ๆ ไม่ได้ทั้งนั้น.

พระบรมธาตุออกพรรษาแล้ว คือ ตั้งแต่เดือน ๓ เพ็ญ (เดือน ๕ เหนือ)
 ไปจนถึงเดือน ๙ เพ็ญ (เดือน ๙ เหนือ) รวมเป็นเวลา ๔ เดือน ซึ่งเป็น
 ฤดูร้อนมีการตั้งนาพระบรมธาตุทุกวันพระ.

งานประจำปี งานประจำปีสำหรับพระบรมธาตุ มีทั้งหมด ๒ ครั้ง
 คือ งานส้มโงษพระบรมธาตุเช้าพรรษา ๑. งานส้มโงษพระบรมธาตุออก
 พรรษา ๑. งานส้มโงษพระบรมธาตุเช้าพรรษานี้กำหนดวันพระบรมธาตุ
 เช้าพรรษา คือ เดือน ๙ เพ็ญ (เดือน ๙ เหนือ) ทุก ๆ ปี เป็นงาน
 ประเพณีที่ใหญ่ถกกันมาแต่ดั้งเดิม ตามปกติเริ่มงานตั้งแต่วันขึ้น ๑๐ ค่ำไป
 พจนกรรมเนื่องในงานนทมเป็นประจำ คือ ให้พระบรมธาตุไปบูชาชาวทพระ
 อุโบสถ. ประชาชนนำเครื่องไทยทานไปถวายบูชาพระบรมธาตุ. ตั้งนา
 พระบรมธาตุตลอดงาน. กตางคนมีเจริญพระพุทธรูป ฟังพระธรรม-
 เทศนาและสวดเบก. นอกจากนี้ก็มีมหรสพดอกไม้เพลิงและอื่น ๆ ตามแต่
 จะจัดให้มี. และงานส้มโงษพระบรมธาตุออกพรรษานี้ กำหนดเดือน ๓
 เพ็ญ (เดือน ๕ เหนือ) ก็มีการให้พระบรมธาตุไปบูชาชาวและตั้งนา
 ดุจเดียวกัน แต่นับเป็นงานประเพณีน้อย มีประชาชนไปทำบุญไม่ค้อย
 มาก รวมงานประเพณีสำหรับพระบรมธาตุ ในรอบปีทั้งหมด ๒ ครั้ง
 ด้วยประการดังนี้.

พระบรมธาตุองค์นี้ ได้มาจากไหน? ใครเป็นผู้นำมา? ด้วยอาการ
 อย่างไร? ท่านจะได้ทราบความพิสดารตามตำนานที่ท่านอยู่ ณ บัดนี้.

ตำนานพระบรมธาตุจอมทอง

ตอนที่ ๑

คอยจอมทองในสมัยพุทธกาล

บัดนี้ จักกล่าวถึงตำนานคอยจอมทองก่อน. คอยจอมทอง
ได้แก่ทิวเขาพระธาตุศรีจอมทองในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นเขตพระบรมธาตุ
ประดิษฐานอยู่. คอยถูกกั้นตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกแห่งเมืองกุดินารา^(๑) ห่าง
จากเมืองกุดินาราประมาณ ๒๗ โยชน์.^(๒) ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
(อีสาน) แห่งคอยจอมทอง มีเมืองๆ หนึ่งชื่อว่าเมืองอังกฐรัฐ. คอย
จอมทองนั้นตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) แห่งเมืองอังกฐรัฐ
ห่างจากเมืองประมาณ ๕๐๐ วา. มีแม่น้ำสายหนึ่งชื่อว่าระมิงคะนท (แม่น้ำ
แม่ปิง) ไหลจากทางทิศเหนือผ่านเชิงคอยจอมทองมาทางทิศตะวันออก
ห่างจากเชิงคอยประมาณ ๗๕ วา ไหลลงไปถึงมหาสมุทร. ยังมีแม่น้ำ
อีกสายหนึ่งชื่อ ดักการะนท (แม่น้ำแม่กลอง) ไหลจากทิวคอยถูกหนึ่ง
ชื่อ อังคัลการะ (คอยอังกาหรือคอยอินทนนท์) อันตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก
เฉียงเหนือแห่งเมืองอังกฐรัฐ ผ่านคอยจอมทองมาทางทิศตะวันตก ห่าง
จากเชิงคอยประมาณ ๓๐๐ วา แล้วไหลไปตกแม่น้ำระมิงคะนทที่ตำบล

๑. เป็นเมืองที่พระพุทธเจ้า เสด็จขึ้นรับนิพพาน ปัจจุบันนี้อยู่ในประเทศอินเดีย
ตอนเหนือ

๒. เห็นจะเป็น ๒๗๐ โยชน์ ซึ่งเท่ากับ ๔,๓๒๐ กิโลเมตร ซึ่งตรงกับศัพท์บาลีบาง
แห่งว่า สตตวิสตติสโยชน์กะ แปลว่า ๒๗๐ โยชน์

ดัดเตี้ย^(๑) ทางทิศใต้คอยจอมทอง ห่างประมาณ ๒,๐๐๐ วา. คอยดกน
มัสฐานดังหัดเตาทองคำ ดังจากทราบประมาณ ๕ วา. เมืองอังกะฐฐะ
นน มีเจ้าผู้ครองนครนามว่า พระยาอังกะฐฐะ ทรงมีบุญบารมีอาณา-
เขตระอานาจนากน มีเสนามาตย์ราชบริพารและพลโยธาตงอยทง ๒ ข้าง
แห่งแม่น้ำทง ๒^(๒) มีหมู่บ้านแปดหมื่นตระกูล. คอยจอมทองนนเป็นสถานที่
ที่ด้วยงามร่มเย็น มีหมื่นไมทองเหลืองเกิดอยู่บนคอยนน และตามตำนาน
นว่าเป็นที่สถานที่พระพุทธเจ้าทกพระองค์ ได้เสด็จมาประทับโปรดเวไนยสัตว์
และเป็นทีปประดิษฐานพระทกษณโมลีธาตุแห่งพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์.

ตอนที่ ๒

พระพุทธเจ้าและพระมหาโมคคัลลานะ เสด็จสู่คอยจอมทอง

ในสมัยเมื่อพระยาอังกะฐฐะครองเมืองอังกะฐฐะอยู่นั้น เป็นสมัย
ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้พระธรรมมาตมโพธิญาณแล้ว และทรงเสด็จดำราญ
พระอรยาบถอยู่ ณ พระเวฬุวนวิหารกรุงราชคฤห์^(๓) ส่วนพระยาอังกะฐฐะ
นนเป็นผู้สนใจคอยดัดบิชาว์คำสอนความบังเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า พระ
ธรรมและพระสงฆ์อยู่ได้มอมา. ครนอยู่มาวนหนึ่งท้าวเธอได้ดัดบิชาว์จาก
พวกพอกาซงมาจากกรุงราชคฤห์ว่าพระพุทธเจ้าได้บังเกิดขึ้นแล้วในโลก
และเสด็จประทับอยู่ทพระเวฬุวนวิหาร กรุงราชคฤห์ กมใจบิตยนดมากน
ได้พระราชทานชาวของเงินทองเลื้อฉาแกพวกพอกาเหถานนเป็นอนนมาก

๑. เวลาเรียกว่า สบกกลาง

๒. คือแม่น้ำระมิงคะนที และแม่น้ำสักการะนที

๓. เมืองหลวงของแคว้นมคธอยู่ในอินเดียตอนเหนือ.

เป็นผู้มจตเลื่อมใสใคร่ประดับพบเห็นพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง จึงได้
 อธิษฐานรักษาศีล ๕ แลวประกอบอัญชลี (ประณมมือ) หันหน้าสู่ทิศ
 อุดรกล่าวคำอาราธนาว่า “ข้าแต่พระพุทธเจ้าผู้ประกอบด้วยพระมหากรุณา
 แก่หมุ่สัตว์เป็นอนันตมาก วนพรงขอพระพุทธองค์พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์จง
 ได้ลงมาโปรดข้าพระองค์เพื่อให้ข้าพระองค์ได้บำเพญทานบารม เพื่อเป็น
 บัณฑิตแก่พระสัพพัญญูตญาณแห่งข้าพระองค์ด้วยเทอญ” เมื่ออาราธนา
 แลวในคณวณน เวลางอนจะใกล้รุ่ง สัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง
 เข้าสมาบัติ^(๑) ครังออกจากสมาบัติแลว ทรงแผ่พระญาณเล็งดูเวไนย
 สรรพสัตว์ตามพุทธุวิสัย ได้ทรงเห็นพระยาอังครฐฐะผู้ประกอบด้วย
 ศรัทธาปรารถนาจะถวายทานแก่พระองค์ เข้าไปปรากฏในชายพระญาณ
 ของพระองค์แลว. ครันเวลารุ่งเช้าพระพุทธองค์จึงรับสั่งแก่พระมหา
 โมคคัลลานะว่า ดูกโมคคัลลานะ เธอพร้อมด้วยพระอรหันตบริวารอีก
 ๔ รูป จงไปสู่เมืองอังครฐฐะเพื่อทำการสังเคราะห์แก่พระยาอังครฐฐะ
 ผู้ปรารถนาจะถวายทาน อนตงอยะเชิงคอยจอมทองโน้น. ฝ่ายพระมหา
 โมคคัลลานะรับพระพุทธาณตพจนแลว ก็นงหมจรวรถบาตรแลวเหาะไป
 สู่เมืองอังครฐฐะพร้อมด้วยพระอรหันตบริวารอีก ๔ รูป โดยทางอากาศ.
 ในคณวณนพระยาอังครฐฐะทรงสับนนมตผนว่า มพระยาหงส์ทอง ๕ ตัว
 บินมาทางอากาศแลวดงยงทองพระदानหลวงของพระองค์ ก็ทรงตั้งตน
 ธิษ ขณะเมือทาวเชือกาดงทรงคานงถึงพระสับนนมตอยุนน ก็พอด
 พระมหาโมคคัลลานะพร้อมด้วยพระอรหันตทง ๔ มาถึงทองพระदानหลวง.
 พระยาอังครฐฐะเมือได้ทอดพระเนตรเห็นก็ทรงดำคญ (เข้าใจ) ว่าเป็น
 พระพุทธเจ้า มพระทยเตมตณด้วยบัตยนคยงนค จงนมนตพระมหา

๑. ความบรรลุลุณธรรมเบื้องสูง ได้แก่การเข้าฌาน ๘ คือ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔

โมคคัลลานะชนด์พระโรง แล้วให้ข่าวประกาศเดื่อนามาตยราชบริพารและ
 ชาวเมืองทั้งหลายให้ตกแต่งเครื่องสักการะข้าวนาโขนอาหาร แล้วนำมา
 ประชุมพร้อมกันถวายนมัสการพระเถระเจ้าเป็นอันมาก. ขณะนั้นพระ
 เถระเจ้าจึงได้แจ้งความจริงแก่พระยาอภัยภูธรว่า “อาตมานมัสการ
 พุทธเจ้า แต่เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้รับสั่งให้มาเพื่อ
 อนุเคราะห์แก่มหาบพิตรดังนี้” ส่วนพระยาอภัยภูธร ได้มาทูลเกล้า ๘
 แล้วถวายอาหาร บิณฑบาตแก่พระมหาโมคคัลลานะพร้อมกับพระอรหันต์
 บริวารเสร็จแล้ว. พระมหาโมคคัลลานะก็แสดงพระธรรมเทศนาให้พระยา
 อภัยภูธรตั้งอยู่ในทิศพิชราชธรรม ๑๐ ประการ^(๑) แล้วก็อำลาไปได้คอย
 องค์สักการะ (คอยอินทนนท์) ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองนี้แล้ว.
 พระมหาเถระเจ้าจึงกล่าวคำทำนายแก่พระอรหันต์บริวารว่า เมืองแห่ง
 พระยาอภัยภูธรนี้จะต่อไปข้างหน้าจักอุดมสมบูรณ์ และเจริญรุ่งเรืองด้วย
 พระพุทธศาสนาดลอด ๕,๐๐๐ พระวัดดี

เมื่อพระมหาโมคคัลลานะพร้อมกับพระอรหันต์บริวาร กลับถึง
 พระเวฬุวนารามแล้ว ก็กราบทูลเหตุการณ์แห่งพระยาอภัยภูธรถวายให้
 พระพุทธเจ้าทรงทราบทุกประการ. กาลต่อมา พระยาอภัยภูธรปรารถนา
 จะถวายทานแก่พระพุทธเจ้าออก จึงได้ทำพิธีฐานอาราธนาขอให้พระ
 พุทธเจ้าเสด็จมาตั้งเครื่องสักการะแล้วแต่หันหลัง เมื่อทรงพิธีฐาน
 แล้ว ถึงเวลากลางคืนทรงตั้งบนนมความพระยาช่างเผือกเชือกหนึ่งพร้อม
 ด้วยช่างบริวาร ๕๐๐ เชือก เหาะจากทิศเหนือมาตั้งค้อยจอมทองทางอากาศ

๑. ราชธรรม ๑๐ คือ ทาน ๑ ศีล ๑ บริจาค ๑ ซื่อตรง ๑ อ่อนโยน ๑
 ความเพียร ๑ ความไม่โกรธ ๑ ความไม่เบียดเบียน ๑ ความอดทน ๑ ความไม่พิโรธ ๑

แล้วลงบนดอยนั้นเต็มไปด้วยทิวทงคอย และเห็นชาวเมืองทงหลายได้พากันถือ
 ดอกไม้ชูปเทียนไปนมัสการบูชาพระยาช้างเผือกนั้นเป็นอันมาก ครั้น
 ตนจากบรรทมแล้วทรงรำพึงว่า เมื่อคราวที่แถวเราเห็นพระยาหงส์ & ตัว
 บินมาลง ณ ที่นี้ พอรุ่งขึ้นกรมพระอรหันต์ & รูปมาดั่งเคราะห์แก่เรา. บัดนี้
 เราเห็นพระยาช้างเผือกออกเดิน ชะรอยว่าคราวนี้ ส้มเด็จพระเจ้า
 ส้มพุทธเจ้าจากเสด็จมาโปรดเราโดยพระองค์เองเป็นแน่. เมื่อท้าวเชอทรง
 คารคองแล้ว จึงมรบัดให้เสนามาตย์ราชบริพารและประชาชนชาวเมือง
 ทงหลาย ให้ตกแต่งข้าวน้ำโภชนาหารและเครื่องสักการะ มีดอกไม้ชูปเทียน
 เป็นต้น แล้วให้ไปประชุมพร้อมเพียงกันคอยทำการเสด็จมาแห่งพระ
 ส้มมาส้มพุทธเจ้าอยู่ ณ ที่ดอยศรีจอมทอง.

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้า ส้มพุทธเจ้า ทรงทราบความปริวิตกแห่ง
 พระยาอภัยภูธรด้วยพระญาณของพระองค์แล้ว ในเวลาใกล้รุ่งวันนั้น
 พระองค์เสด็จพระมหากรุณาธิมาบัต ออกจากดมาบัตแล้ว ทรงนั่งบั
 ญจรพระกรทงต้องประคองบาตร เสด็จดอยจอมทองพร้อมด้วยภักษสังฆ
 ๕๐๐ รูปเป็นบริวารโดยทางอากาศ เพื่อบริหารบาตแห่งพระยา
 อภัยภูธรในกาลครั้งนั้น. ฝ่ายพระยาอภัยภูธรเมื่อได้เห็นพระส้
 มพุทธเจ้าเสด็จมาพร้อมด้วยพระภักษสังฆเป็นอันมากก็มบคยนคยงน
 จึงเข้าไปถวายบังคมพระส้มาส้มพุทธเจ้าด้วยเบญจางคประดิษฐ์. ครั้น
 นั้นสมเด็จพระเจ้า ส้มพุทธเจ้าเมื่อจะยกย่องดรรเสริญและทำนายนัดถา
 นนั้น จึงตรัสแก่พระยาอภัยภูธรว่า ดก่อนมหาราช ถัดถาถนคตอไปข้าง
 หนาคจากเบหนครถถาถนคตอประเสริฐ จกเบหนคประดิฐฐานทกษณโมถธาตุ

จอมหวบของขวาแห่งเรา กับทงชาตกระดกตามมดเบองขวา (๑) มีถิ่นฐาน
เป็นรูปด้ามเหยยม เท้าเมตตขาวดำรหิก และชาตยอยอก ๕ องค์ เท้า
เมตตพณู ผกกาต จักมาประดิษฐานอยู่ ณ ทน. เมื่อเราตถาคตนิพพาน
ไปแล้วได้ ๒๓๘ ปี จักมีพระราชองค์หนึ่งพระนามว่า อโศกมหาราช จัก
เป็นธรรมกราชปราบชมพูทวีปหมดแล้ว จักได้จากดัดดอยจอมทองทน
จักให้สร้างอโมงคเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุไว้ที่พนดอยทน ดัถน
ทนจักเป็นนครดัถนอันเลิศแด่ เมื่อเราตถาคตนิพพานไปแล้วได้ ๓๐๐๐ ปี
จักเจริญกรุงหนึ่ง ได้ ๒๐๐๐ ปีจักเจริญกรุงหนึ่ง ได้ ๓๐๐๐ ปีจักเจริญ
กรุงหนึ่ง ได้ ๔๐๐๐ ปีจักเจริญกรุงหนึ่ง ได้ ๔๕๐๐ ปีจักเจริญกรุงหนึ่ง
ได้ ๔๗๐๐ ปีจักเจริญกรุงหนึ่ง ได้ ๔๗๕๐ ปีจักเจริญอกกรุงหนึ่ง ดัถนที่
จักเจริญในกาล ๗ ครั้งด้วยประการฉะนี้.

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ทำนายจบลงแล้ว ได้มีเทวดา ๒ คน
กับพระยานาค ๒ คนทอยรักษาดอยจอมทองทน เขาไปกราบทูลขอรับ
อาดำจะรักษาดัถนทนเพื่อไม่ให้ใครทำอันตรายใด ๆ ได้. ด้วยพระยา
อังกัญฐะกนิมนต์พระพุทธองค์และภิกษุสงฆ์ไปรับบิณฑบาตในดัถน
ทนคนใดให้จัดแจงไว้ทางทิศเหนือแห่งดอยจอมทอง ห่างจากที่ยอดดอย
จอมทองประมาณ ๓ ขวขวางกอนดินตก. (๒) พระพุทธองค์รับนิมนต์แล้ว
ได้จึงไปรับบิณฑบาต ครั้นรับแล้วทรงได้จากดัดดอยจอมทองออก
แล้วจึงทรงพิจารณาดัถนทนที่จะทรงนั่งท่ามคคกจ (เดี่ยว) แล้วทรงไป

๑. ไม่แน่ว่ากระดกอะไร เพราะในหนังสือบาลีต่าง ๆ เช่นวิสุทธิมรรคเป็นต้น ก็
บอกว่า กระดกขามีถิ่นฐานเหมือนด้ามมีด กระดกรากขวัญหรือไหปลาร้า มีถิ่นฐาน
เหมือนด้ามมีด กระดกคางหรือขากรรไกรก็มีถิ่นฐานเหมือนด้ามมีด แต่ในที่นี้คงเป็นพระ
ธาตุมารากขวัญมากกว่าอย่างอื่น (วิสุทธิญาณมุนี)

๒. สถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงรับบิณฑบาตนั้นเวลานั้นเป็นวัดร้าง ชื่อวัดดั่งตั้งอยู่
ริมถนนด้านตะวันตก เหนือวัดพระธาตุศรีจอมทอง

นางทาสีตกใจ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง อยู่นางอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือแห่ง
ยอดดอยศรีจอมทอง^(๑) ห่างจากทพระองค์ประทับนครวรางค์ประมาณ
๓ ชั่วโมง (สามชั่วโมง). เมื่อพระองค์ทรงทำกิจตกใจเสร็จแล้วจึง
ทรงแต่งตั้งพระธรรมเทศนาโดยนัยพระบาลีว่า อุปปมตฺตา โหถ ภิกฺขเว
ตฺถนเปตฺถ. ฝ่ายพระยาอภัยภูธรกับเสนาบดีชาวบ้านชาวเมือง ได้ฟัง
พระธรรมเทศนาก็นอนหลับมากนัก จึงนิมนต์พระพุทธรูปเจ้าขอให้พระองค์
เสด็จมาโปรดเอง ๆ ค่อยไป.

ส่วนดมเด็จพระดำมาดัมพทเจ้า ครนทรงแต่งตั้งกรมเทศนาจบ
 ดงแล้ว ก็ทรงอำนวยการของกรมวังแล้วพาพระภิกษุสงฆ์บวรารได้เข้าไป
 ยังกอยองค์สักการะ (อินทนนท์) โดยทางอากาศ แล้วพระองค์ได้
 ทรงฉนพระพักตร์แดงแดงเมืององครฐวัง จึงตรัสทำนายแก่พระอรหันต์
 ทงหลายว่า ชนบททนกเป็นทศชเกษมล้ำราญชนบานอุดมดมบรรณด้วย
 ชชโภชนาหาร เป็นสถานทองแห่งพระพทศาสดนา โดยดงพระมหา
 โมคคัลลณะได้กล่าวธรรม์เรณูไว้ในหนหลังแล้ว พระองค์ก็เสด็จกลับไป
 ดู่เมืองราชคฤหพร้อมด้วยพระอรหันต์ ๕๐๐ รูปในวันนั้น. ส่วนพระยา
 องครฐวังเมื่อได้ทราบคำทำนายจากพระดำมาดัมพทเจ้าว่า “สถานทแห่ง
 ดอยจอมทองนงกเป็นทประดษฐานพระทกษณโมค ชาตแห่งพระพทเจ้า
 เช่นนงแล้ว” จึงรบดงให้ปลูกศาลาไว้ในท ๓ แห่ง คือ ทยอดดอย
 ครจอมทองอนพระดำมาดัมพทเจ้าเสด็จลงมาประทับนทแรกนนแห่งหน
 ทอนพระดำมาดัมพทเจ้าทรงบรรณทบาตนนแห่งหน และทอนพระ

๑. สถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงทำภัตตกิจ (เสวยอาหาร) ได้แก่ที่ตั้งพระอุโบสถ
วัดพระธาตุศรีจอมทองในเวลานั้น ซึ่งถือเป็นประเพณีนิมนต์พระธาตุไปบูชาข้าวที่อุโบสถ
จนทุกวันนี้

ดั้มาดั้มพทชเจ้าทรงด้วย (ฉัน) โภชนาหารนั้นแห่งหนึ่ง และได้ให้
 ด้ร่างพระเจดีย์หลังหนึ่งแล้วด้วยทองคำ วิจิตรไปด้วยแก้ว ๗ ประการไว้
 บนยอดคดอยศรีจอมทอง และให้สร้างโกศแก้วอินทนิลดวงหนึ่งควรค่าได้
 แต้นคำไว้ในเจดีย์ทองคำนั้นแล้ว. จึงตั้งสัตยาธิษฐานว่า “เมื่อพระ
 ดั้มาดั้มพทชเจ้าได้เจ็ดสิบพรรษาไปแล้ว ขอให้พระทักขิณโมลีธาตุ
 เบื้องขวาแห่งพระพุทธรูปองค์เจ็ดลงมาประดิษฐานอยู่ในโกศแก้วอินทนิล
 อินทงไว้ในเจดีย์ทองคำนเทอญ” ครั้นแล้วจึงตั้งไว้ซึ่งพอควร ๕๐๐ ครอบ
 ให้อยู่ปฏิบัติรักษาเจดีย์นั้น และรับสั่งพอควรไว้ว่า “เมื่อพระดั้มา
 ดั้มพทชเจ้าและพระอรหันตทั้งหลายได้ลงมาสู่ถ้ำถ้ำนอก ทานทางหลาย
 ตกแต่งโภชนาหารอันประณีตต่าง ๆ ถวายอย่าได้ขาดจงทุกคร้งทุกคราว”
 ดงนแล้ว ก็ได้เจ้เขาพระนครแห่งพระองค์ ด้วยราชสมบัติโดยทศพิช
 ราชธรรม จนตราบเท่าสิ้นพระชนมายุแล้วก็ได้ไปบังเกิดในสวรรค์เทวโลก
 นนแล.

ตอนที่ ๓

พระทักขิณโมลีธาตุเสด็จมาสู่คดอยศรีจอมทอง

เมื่อดั้มาดั้มพทชเจ้าของเราทั้งหลาย ได้เจ็ดสิบพรรษา-
 ปรินิพพานไป ณ เมืองกัณณาราม โทณพราหมณ์ได้แบ่งพระบรม
 ด้วรกษัตราธิราชทั้งหลายทศมาขอทง ๘ นคร. ส่วนพระทักขิณ
 โมลีธาตุนั้นได้ตกไปเป็นส่วนของมถกษัตริย์เมืองกัณณาราม. ครั้น
 พระมหากษัตริย์พระเจ้าผู้เป็นประธานในทนน จึงได้ถวายพระพรแจ้ง

แก่กษัตริย์เมืองกสินาราวว่า “พระทกษณโมลีธาคแห่งพระพทธองค์เจ้านัน
 ตมควรให้ไปประดิษฐานไว้ที่คอยค์รจอมทองแขวงเมืององครฐฐะ เพราะ
 ว่าเมื่อยังทรงพระชนม์อยู่นั้น พระองค์ได้ตรัสพยากรณ์ทำนายไว้แก่พระยา
 องครฐฐะในคราวที่พระองค์เสด็จไปรับบิณฑบาตของพระยาองครฐฐะว่า
 ‘คอยค์รจอมทองทณจกเบณฑประดิษฐานพระทกษณโมลีธาคแห่งพระพทธเจ้า
 ทุก ๆ พระองค์ และพระทกษณโมลีธาคของเราตถาคตกจกมาประดิษฐาน
 บนยอดคอยค์รจอมทองนี้’ ดึงน ฌายกษัตริย์ชาวเมืองกสินาราทงหลาย ได้
 ทรงฟังพระเถระเจ้ากถาเวชนนททงยณตมกนก จงยณยอมพร้อมกันยก
 ถวายพระทกษณโมลีธาคุนให้แก่พระมหากัสสปเถระเจ้าในกาลนั้น. ส่วน
 พระเถระเจ้ากถาเวชนนททงยณพระทกษณโมลีธาคองค์ประเสริฐตงไว้บนฝ่ามือแล้ว
 ฌนหน้าเฉพาะคตเมืององครฐฐะ ตงตยารชฐฐานกถาเวชนนททงยณว่า
 “ขอพระบรมธาตุเจ้าองค์ประเสริฐจงเสด็จไปประดิษฐานตงอยู่ในโกศ
 แกวอนทณทภายในเจดีย์ทองคำ ซึ่งอยู่บนยอดคอยค์รจอมทองอนพระยา
 องครฐฐะได้ให้สร้างไว้ ด้วยก่าตงอานภาพแห่งพระตมมาตมพทธเจ้า
 และค่าอชฐฐานแห่งชาพระองค์นทอญ.” ขณะนั้นพระบรมธาตุองค์
 ประเสริฐก็ไต้เปตงรคัมแตงตวางอนชาวบริตตจทงนงว่าพระจันทรในวัณ
 ฌน ฌนเสด็จลอยบนตู่อากาศแตงตวางาฏหารยมประการตาง ๆ ฌนเสด็จ
 ไปประดิษฐานอยู่ในโกศแกวอนทณทอนพระยาองครฐฐะได้ให้สร้างไว้บน
 ยอดคอยค์รจอมทอง พร้อมตวยความอศจรรยเบอนอนมากตงอชฐฐาน
 ของพระมหากัสสปเถระเจ้า, ตมตามทพระตมมาตมพทธเจ้าได้ทรงทำนาย
 ไว้ทุกประการนต. (๑)

๑. เป็นอนว่าพระบรมธาตุได้เสด็จมาสู่คอยค์รจอมทอง ภายหลังพุทธปรินิพพานแล้ว
 เล็กน้อย

ตอนที่ ๔

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชเสด็จสู่คอยศรีจอมทอง

จาเดิมแต่กาตพระดัมมาดัมพทเจ้าได้จัดบชนชปรีนิพพานไปแล้ว
 ได้ ๒๓๘ ปี มีพระราชอาองค์หนึ่งพระนามว่า ศรีธรรมมาโคกราช หรืออก
 หนยหนึ่งว่า พระเจ้าอโคกมหาราช เป็นผู้ทรงเตชานภาพปราบชมพูทวีป
 ทงมวด. ได้เสด็จไปสู่คอยศรีจอมทอง พร้อมด้วยท้าวพระยาเด่นามาตย์
 ราชบริพารเป็นอันมาก, ด้วยอานภาพแห่งพระอินทร์ เทพยดา และพระ
 อรหันต์แล้ว, ได้ให้ชดศหาเป็นอโมงคทได้พนคอยศรีจอมทองถกนัก,
 ใหญ่ประมาณเท่าตองพระคณชกุฏแห่งพระดัมมาดัมพทเจ้าในพระเชตวัน
 มหาวiharพระนครด้าวตถในดัมยัพททกาแล้ว. ให้สร้างพระสถูปองค์
 หนึ่งแล้วด้วยทองคำดั่ง ๖ ศอกไว้ในคหานั้น, ห่อพระพุทธรูปแล้วด้วยทอง
 และเงินดงไวรอมสถูปนั้น, ห่อพระพุทธรูปนด้วยทองทพยหนัก ๑ แด่น
 ๒ องค์ ดั่งไวทางทิศเหนือพระสถูปองค์ ๑ ทิศใต้องค์ ๑, ห่อพระ
 พุทธรูปนด้วยทองคำ ๒ องค์หนักองค์ละ ๑ แด่น ดั่งไว ณ ทิศตะวันออก
 พระสถูปองค์ ๑ ทิศตะวันตกองค์ ๑ และได้จัดสร้างดริยคณตร, เกรียง
 ปลาด, เติงนง และฉัตรชงไวทง ๔ ด้านแห่งพระสถูปนั้นแล้ว. ให้ห่อ
 รูปยักษ์ ๘ คณยนเผาทหนามชพระสถูปทง ๔ ด้านๆละคณ, ยนเผ่าประค
 แห่งคหาทง ๔ ด้านๆละคณแล้ว, พระเจ้าอโคกมหาราชจึงเอาโกศแก้วชระ
 (โกศเพชร) หนัก ๑ พันน้ำ^(๑) มาดั่งไวเหนืออาณณะทองคำ ครันได้

๑. โกศเพชรหนัก ๑ พันน้ำ เป็นมาตราชั่งชนิดหนึ่ง ซึ่งปรากฏในหนังสือโบราณ
 ของชาวภาคพายัพทั่วไป ไม่ทราบว่าจะเทียบมาตราชั่งปัจจุบัน มีจำนวนเท่าไร

นักชดถกษชยมกค จ้งพรอมตวยพระอรหันต์ เทวดา นาค ครุฑ และ
 สัณพราหมณ์ ทำการฉลองส้มโอบบูชาพระบรมชาติแห่งพระสัมมา
 สัมพุทธเจ้าเป็นมหาปางอันใหญ่ตลอด ๗ วัน. ครั้นแล้วจึงได้ทำการอัญ-
 เชิญพระทักขณโมลีธาตุจอมทองพระเศียรเบองขวาแห่งพระสัมพุทธเจ้า
 เท้าเมตตในพุทธาเลศจเขาดูโกศแก้ววชิระนน พรอมทงพระชาติกระดก
 ดานมคเบองขวา (พระอัฐิจากกรไกร?) โตเท้าเมตตชาวดารหิก มี
 สันฐานเป็นล้ามเหลี่ยม และพระบรมชาติย่อยอก ๕ องค์เท้าเมตตพนรณก
 กาด^(๑) รวมเป็นพระบรมชาติ ๗ องค์ให้เขาอยู่ในโกศแก้ววชิระนน, จ้งเชิญ
 โกศแก้ววชิระให้เข้าไปประดิษฐานไว้ในพระสถูปทองคำเสร็จแล้ว พระเจ้า
 อโศกมหาราชพรอมตวยท้าวพระยาเด่นามาตย์ เทพยดา และพระอรหันต์
 ทงหลาย จ้งกล่าวคำอธิษฐานไว้ว่า “ข้าแต่พระบรมชาติเจ้าองค์ประเสริฐ
 ในเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่ พระองค์ได้เคยเสด็จมาสู่ทณ
 และได้ตรัสทำนายไว้แก่พระยาอโศกฐิระว่า ‘พระทักขณโมลีธาตุของเรา
 ตถาคตจะมาประดิษฐานอยทณ’ ดงน และบดินพระบรมชาติเจ้ากได้เสด็จ
 เข้าไปประดิษฐานอยทณในทณ สัณดังพระพุทธทำนายแล้ว, ในกาดต่อไป
 ข้างหน้าแม่วาคน เทวดา และครุฑนาคใด ๆ กิด จกมานำเอาพระบรมชาติ
 เจ้าไปในสถานใดกิด ขอพระบรมชาติเจ้าอย่าได้เสด็จไปเลย, ถึงแม่วา
 ได้เสด็จไปแล้วก็ขอจงได้เสด็จกลับคณมาอยู่ ณ สัณทณนตราบเทา ๕๐๐๐
 พระวัสส์, เพื่อได้เบนทลัการบูชาแก่เทพยดาและมนุษย์ทงหลายชวกาด
 นาน, ข้าแต่พระบรมชาติเจ้า ในอนาคตกาดข้างหน้าหากมพระราชหรือ
 มหาอำมาตย์ใด ได้มาลัการบูชาพระบรมชาติเจ้า ณ คอยครัจจอมทอง
 ทณ ขอจงให้พระราชาเบนคณพระองค์น จ้งมเดชานภาพเหมอนดง

๑. เมื่อพระมหากัสสปอริษฐานกล่าวถึงพระทักขณโมลีธาตุอย่างเดีวเท่านั้น ไม่
 ได้กล่าวถึงพระชาติย่อย

ข้าพระพุทธเจ้าไศกธรรมราชานเทอญ, ข้าแต่พระบรมราชาเจ้า เมื่อใด
 พระราชามาตามาศยด้วยราชยานเมืองทนมบุญวาทน์มาเดมอดังข้าพระ
 พุทธเจ้า, ข้าพระพุทธเจ้าขอมนต์พระบรมราชาเจ้า จงเด็ดจออกมาจาก
 พระศัลปทองคำ แต่งอภินหารให้ปรากฏแก่คนและเทพยดาทั้งหลาย เพื่อ
 ให้พระพุทธศาสดารุ่งเรืองต่อไปตลอด ๕๐๐๐ พระวัดดา ถ้าหากพระราช
 และอามาตยด้วยราชยานเมืองทนมปราศจากการเคารพนับถือพระรัตน-
 ตรัย ประกอบแต่บาปอกุศลกรรมมประการต่างๆ ไชว, ขอพระบรมราชา
 เจ้าจงเด็ดจประทับอยู่ในพระศัลปทองคำแห่งข้าพระพุทธเจ้า ขอจงอย่าได้
 เด็ดจออกมาให้ปรากฏแก่ผู้ใดเลย, ข้าแต่พระบรมราชาเจ้า กาดใดเมื่อ
 พระพุทธศาสดาตั้งอยู่ตลอด ๕๐๐๐ พระวัดดาแล้ว พระธาตุแห่งพระพุทธเจ้า
 ก็จักเด็ดจไปรวมกันในที่แห่งเดียว ขอพระศัลปทองคำของข้าพระพุทธเจ้า
 กับทงเครื่องสักการบูชาทั้งหลาย จงอย่าได้คั่นหายเป็นอันตรายเป็นโดย
 ขอจงตั้งอยู่ตราบเทืองศาสดาพระศรีอริยเมตไตรยผู้จะมาตรัดในภายหน้า
 และขอจงให้พระศรีอริยเมตไตรยพระองค์นั้นจงนำพระศัลปทองคำของข้า
 พระพุทธเจ้านออกมาแต่งแก่เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย, ได้กระทำสักการ
 บูชาทุก ๗ วันเทอญ ” เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชทรงอริยฐานอย่างนั้นแล้ว
 เหล่าเทพยดา นาค ครุฑทั้งหลาย จึงไปนำเอาหินมาจากป่าหิมพานต์(๑)
 เอามาก่อนแวดล้อมพระศัลปไว้ ๗ ชั้น เพื่อบรรจุคนและสัตว์มาทำอันตรายได้
 แล้ว, จึงอาณัติตั้งเทวดา ๒ คนและพระยานาค ๒ คน ให้คอยพิทักษ์รักษา
 พระบรมราชาเจ้าต่อไป. ในกาดใดถ้าหากพระราชามาตามาศยและฝูงชน
 ทั้งหลายประกอบด้วยบุญดีมการมีความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย, ในกาด
 นั้นเทพยดาและพระยานาคผู้รักษาพระบรมราชา ก็ดลบันดาลให้ชนทั้งหลาย

๑. หินที่เทือกเขาตอยอินทนนท์ก็มีถมไป ทำไมจึงไม่เอา? หรือคำว่า “ป่า
 หิมพานต์” ก็คงหมายเอาป่าดงแลบนั่น?

ทราบว่ พระบรมชาติเจ้ามอยู่ในทณ, ถาชนทงหลายมใจหนาแนไปดว
 กเดดประกอบแตกรรมอนเบนอกศดาปกรรม, เทพเจ้ามรษาพระบรม
 ชาติกนิมนตพระบรมชาติใหเขาอยในคหาไตพนคอยศรจอมทองเดย, มิให
 ออกมาปรากฏแกคนทงหลาย. และในกาณนพระเจ้าอโคกกรรมราชา
 ใตรับตงใหเสนาอำมาตยราชบริพารทงหลายใหชดหลดมใหญ่ผงทองคำไว้ใน
 ทศทง ๘ แห่งคอยศรจอมทองทงอชฐานไวว่ “เมื่อใดพระบรมชาติ
 เจ้า(๑) เจริญรุ่งเรืองไปภายหน้าขอจงใหผลอยู่ปฏิบศรษาพระบรมชาติ
 จงชดเขาทองคำทงไวนอกบารุงกอดร้าง ดธาปนาพระพทศคาคณา
 ใหเจริญถาวรค่อไปชวกาณนาพเทอญ” ครนแถวทาวเชอพรอมดวยเสนา
 อำมาตยราชบริวาร กเดดจคมนาการกดับไปดพระนครของพระองค์ (คือ
 เมืองปาดลบตรประเทศอินเดีย) ณ กาณนแถ.(๒)

ตอนที ๕

ผู้เริ่มสร้างวัดพระธาตุศรีจอมทองครั้งแรก

เมื่อพระเจ้าอโคกมหาราช ได้เชิญพระบรมชาติเข้าบรรจุไว้ในถ้ำ
 คุกาทองคำไตพนคอยศรจอมทองในกาณครกนนแถว, คาคณกาณนไคถวงมา

๑. หมายถึงพระพุทธศาสนา

๒. เป็นอันว่าพระบรมชาติ ได้ถูกเอาไปเก็บไว้ในถ้ำพื้นคอยศรจอมทองสมัยนั้น
 ตามเรื่องราวที่กล่าวมาแต่ต้นทำให้สันนิษฐานไปว่าบ้านเมืองที่อยู่แถบคอยจอมทอง ที่
 เรียกว่าเมืองอังครฐะในตำนานนี้ ในสมัยที่พระพทศเจ้าทรงพระชนม์อยู่จนถึงสมัยพระ
 เจ้าอโคกมหาราชได้เสวยราชย์เป็นพระราชาในอินเดีย คงจะมีสัมพันธภาพเกี่ยวข้องกับทาง
 อินเดีย หรือพระเจ้าอโคกมหาราชจะทรงแผ่อำนาจเขตมาจนถึงคอยจอมทองก็สุดแท้
 แต่จะสันนิษฐาน. ในสมัยที่พระเจ้าอโคกมหาราชเสด็จมาสู่คอยศรจอมทองนั้น จะ
 เป็นกษัตริย์องค์ใดเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองนั้น ในตำนานนี้ไม่ได้กล่าวถึงเลย แม้แต่
 เมืองอังครฐะก็ไม่ได้ออกชื่อ ท่านคงมุ่งกล่าวถึงจำเพาะคอยศรจอมทองกับพระบรมชาติ
 โดยส่วนเดียว

โดยลำดับ จนถึงจุดศักราชได้ ๘๓๓ ปี พ.ศ. ๑๙๙๔ มีชายผู้หนึ่งชื่อ
 นายด้อย (๑) มกรรยาชื่อนางเมง, ผัวเมียคนมบ้านเรือนตงอยไกดดอย
 ศรัจอมทอง, เป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสดา อยู่มาวันหนึ่ง
 เป็นวันเพ็ญเดือน ๑๒ (เดือนยี่เห่นอ) ปีมะเมีย, นายด้อยอาบน้ำชำระกาย
 แล้ว ได้เข้ามาทาศัด ๘ อยู่ ณ ดอยจอมทองนั้น ได้สังเกตเห็นดอยจอมทอง
 มีต้นฐานอนงค์งาม ดังชนเป็นลำดับคล้ายดังเตา จึงคิดว่า “ดีถานทน
 ดมควรจะเป็นดีถานทงแห่งพระรัตนตรัย” วันหนึ่งนายด้อยจึงปรึกษา
 กับนางเมงภรรยาว่า “เราทั้งสองจะคิดสร้างวัดชนบนดอยนเพื่อเป็นดีถาน
 ทงแห่งพระศาสดา ท่านจะเห็นเป็นประการใด” ฝ่ายนางเมงภรรยา
 ตอบเห็นเป็นการสมควรด้วย, จึงปรึกษากันต่อไปว่า “เราควรสร้างบนถา
 คหายอดดอยคันทองหาดางนเห่นอเป็นดี.” คนทั้งสองได้ปรึกษาเป็นทศกถ
 กันแล้ว จึงได้ลงมือชำระแผ้วถางดีถานทนนั้นเสร็จแล้ว. เมื่อจุดศักราช
 ได้ ๘๓๔ พ.ศ. ๑๙๙๕ เดือน ๗ ชน ๘ ค่ำ (เดือน ๘ เห่นอ) วันจันทร์
 ฤกษ์ได้ ๑๒ ค่ำเวลาเช้า, นายด้อย นางเมงได้ยกเจ้าศาตาชนเป็นปฐมฤกษ์
 พร้อมกับได้ออกเจดีย์ไว้บนถาคหาและก่อพระพุทธรูปไว้ ๒ องค์. เมื่อนาย
 ด้อยนางเมงได้ปลูกสร้างศาตาและก่อเจดีย์ชนแล้ว คนทั้งหลายจึงเข้าใจ
 กันว่านายด้อยนางเมงได้สร้างวัดชนบนดอยน, ฉะนั้นจึงได้พากันเรียก
 วัดนั้นว่า วัดศรัจอมทอง (๒) มาจนกระทั่งบัดนี้. อยู่มาวันหนึ่งนายด้อย
 ได้จัดประทบ ๒ ดวงบูชาพระพุทธรูปแล้ว ตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ข้าพเจ้า
 ทั้งสองมจตศรัทธาจะสร้างวัดชนในทน ถากการสร้างวัดของข้าพเจ้า
 ทั้งสองจักสำเร็จความปรารถนาแล้ว ขอให้ประทบทั้ง ๒ ดวงจงตงอยู่

๑. นัยหนึ่งว่านายสร้อย

๒. ในปัจจุบันได้เพิ่มชื่อใหม่เป็น วัดพระธาตุศรัจอมทอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕

ในสถานเดิม” ดังนี้. ครั้นอธิษฐานแล้ว พอเวลารุ่งเช้านายด้อยนางเมง
จึงพร้อมกันไปตถนน เห็นประทบดวงหนึ่งได้ย้ายไปจากที่ ๆ คนตงไว้ จึง
ทราบว่าคุณต้องจกักร้างวัดไม่สำเร็จ, ทงนเหตุนายของนายด้อย นาง
เมงนจกักร้างไปเสียก่อน, เทพดาจึงย้ายประทบดวงหนึ่งไปเสีย, พอ
ถึงเวลากลางคืนเทพดาจึงมาบอกแก่นายด้อยโดยนิตวา “สถานท
นทวเคษ, ต่อไปจากเบณฑตงแห่งพระพุทศาคณาไปจนตลอด ๕๐๐๐
พระวัสสา, ให้ช่วยบอกแก่คนทงหลาย อย่าได้ลบหลูตหมันด์สถานทนเบ
นชาต” ส่วนนายด้อยได้ทราบจากนิตวาเช่นนกกมใจบิตยนคยงนกก.
ต่อแต่นั้นมาอีก ๒ ปี นายด้อยและนางเมงกถกกรรรมไป.

นับตงแต่นายด้อยนางเมงเวมด์กร้างวัดครจอมทอมาเบ็นเวลา ๑๕ ปี,
ถึงพระกา จดศักราช ๘๒๘ พ.ศ. ๒๐๐๘ มีชาย ๒ คน ๆ หนึ่งชอดบเงน,
อกคนหนึ่งชอดบถว, ได้ชักชวนกันด์กร้างวหารทงหนึ่ง หตงคามง
หญาคา แถวนมนตภกษรปทงชอ ดริบคตฤเถระมาเบ็นเจ้าอาวาส
อยู่วตทท, ทานอยุเบ็นเจ้าอาวาสได้ ๕ พรรษากมรณภาพไป. ต่อมาถึง
ปีจดศักราช ๘๓๒ พ.ศ. ๒๐๓๓ พระเทพกถฤเถระ(๑)มาอยุเบ็นเจ้าอาวาส,
ทานนุณไดจกการปฏิสังขรณวหารได้ไมระเนงแถวมงกระเบองไว้. ถึงปี
จดศักราช ๘๓๗ พ.ศ. ๒๐๓๘ ชาวบ้านทงหลายไปนิมนตพระมหาเถระเจ้า
องคทง ชอพระธมมปญโถ มาอยุเบ็นเจ้าอาวาส, ทานนุณพรอมดวย
ชาวบ้าน ไดพากันไปรอลอนเอาวหารกบทงพระพทธรปองคไหญหตอ
(ก่อ-บั้น) ดวยบุญ จากวัดทาแยมชงอยุชางแม่นากาตะ(๒) มาไว้ใน
วัดครจอมทอในปี พ.ศ. ๒๐๒๒ แถวไดชักชวนกันด์กร้างระเบียงหนามท

๑. พระเทพกถฤเถระรูปนี้ จะย้ายไปอยู่วตอื่น หรือมรณภาพ ไม่ได้กล่าวถึง
๒. เข้าใจว่าเป็น แม่น้ำแม่กลาง

หลังวหารชน, แลวก่อปราสาทเพื่องโดยตั้ง ๒ วา ๓ คอก โดยกว้าง
๑ วา ๒ คอก เพื่อบนทไวพระพุทธรูปแล้ว, ก่อกำแพงรอบวิหารทั้ง
๕ ด้านยาว ๓๐ วา ๓ คอก และได้สร้างกุฏิหลังหนึ่งยาว ๕ วา ๒ คอก
กว้าง ๒ วา ตั้ง ๓ วา ๓ คอก ไว้สำหรับเป็นที่อยู่ของพระภิกษุสงฆ์.(๑)

ตอนที่ ๖

พระบรมธาตุเสด็จออกจากคูหาใต้พนดอยศรีจอมทอง

ในสมัยที่พระบรมมยุโลมเถระเป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง
น, มีประชาชนผู้หนึ่ง (๒) ไม่ปรากฏชื่อ อาศัยอยู่เหนือวัด เป็นผู้อุปการะวัด,
วันหนึ่งเวลาดากลางคืน เทพยดามาบอกแก่ตาปะชานนโดยนมนต์ผ่นว่า
“พระบรมธาตุองค์หนึ่ง ของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่ในถ้ำใต้ พน ดอยศรี
จอมทอง จักเสด็จออกมาให้คนและเทวดาทงหลายสักการบูชา ดัถฐาน
ทนเบนนทวเค็ชฌน กจักเบนนทงแห่งพระคำสนาต่อไปในกาลข้างหน้า”
ดังน. รวงชนเขาตาปะชานนจึงไปเล่าความผ่นให้พระบรมมยุโลมเถระ
เจ้าอาวาสฟัง, ท่านได้ฟังแล้วก็มิใจนดียงน, แล้วท่านจึงอธิษฐานว่า
“ขอพระบรมลัรรกษาคเจ้าจงเสด็จออกมาเมือข้าพเจ้ายมชวดคอยนเถด.
ขอข้าพเจ้างได้ไหว้สักการบูชาพระบรมธาตุนน, เมือข้าพเจ้างมิได้เห็น
และได้สักการบูชาแล้ว, ขออย่าให้ข้าพเจ้างชวดไปเดี้ยก่อนเดย” ดังน.
ครนอธิษฐานแล้วดวงมถงบิจุลคักราช ๘๖๓ พ.ศ. ๒๐๔๒ เดือน ๔
ชน ๑๔ ค่ำ (เดือน ๖ เหนือ) เวลาดากลางคืน, พระบรมธาตุเจ้าองค์

๑. เป็นอันว่าวัดพระธาตุศรีจอมทอง ได้เป็นรูปวัดขึ้นในสมัยพระบรมมยุโลมเป็น
เจ้าอาวาส พุทธศักราช ๒๐๒๒

๒. ปะชาว, คือชายที่นุ่งขาวห่มขาวรักษาศีล ๕-๘ เป็นอาจิณ

ประเสริฐก็เล็ดจออกจากพระธูปทองคำอนตงอยู่ในคหาพนคยค์รจอมทอง
 แดงปฏิกิริยาเป็นมหัศจรรย์ต่าง ๆ ให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย, และ
 ในวิหารนพพระพุทธรูปองค์หนึ่งมีพระโมถอดได้, รุ่งเช้าเป็นวัน
 ชน ๑๕ ค่ำ คนทั้งหลายได้มาบูชาชาวพระพุทธรูป เห็นประตอวิหารเปิดไว้
 จึงไปบอกแก่พระหมมปณโณเถระเจ้าอาวาส. ท่านไปตรวจดูในวิหาร
 เห็นพระโมถพระพุทธรูปกลลออกจาก พระเศียร วางไว้บนพระเพลา
 (บนตัก). พระเถระจึงไปตรวจดู เห็นห่อผ้าทพยเล็ก ๆ วางอยู่ในพระ
 โมถแห่งพระพุทธรูปองค์นั้น, จึงเอาไม้คบออกมาแล้วแกห่อออกดู ก็เห็น
 พระบรมธาตุเจ้าอยู่ในห่อผ้านน. พระเถระเจามความยงนงก จึงเอา
 พระบรมธาตุนั้นบรรจุในโกศงาแล้วเอาเก็บไว้ในพระ โมถพระพุทธรูปองค์นั้น
 ตามเดิม. พระเถระเจ้าได้บอกแก่ตาปะขาวให้นาเครื่องดักการบชา และ
 นำหอมไปอาบองค์ระสร้างพระบรมธาตุเจ้าเห็นเป็นอศักรยงนงก, แต่
 ไม่ได้ บอก ให้ผู้อื่นรู้เลย คงรู้แต่ท่านเจ้าอาวาสกับตาปะขาว ต้อง คน
 เท่านั้น.(๑)

ตอนที่ ๗

ลำดับเจ้าอาวาสผู้รักษาพระบรมธาตุต่อมา

เมื่อพระบรมธาตุเล็ดจออกจากคหา มาปรากฏแก่คนภายนอกดัง
 กดาวแล้ว, พระหมมปณโณเถระ(๒) ผู้เป็นเจ้าอาวาส ได้เก็บพระธาตุ
 รักษาไว้ในช่องพระโมถพระพุทธรูปต่อมา. ท่านได้อยู่เป็นเจ้าอาวาสได้

๑. คำตอนนี้นำจะเป็นไปได้เลย เพราะวันที่เห็นพระบรมธาตุนั้นเป็นตอนเช้าวัน
 เดือนเพ็ญ มีชาวบ้านมาประชุมกันทั่ววิหารเพื่อทำบุญตักบาตร น่าจะรู้เห็นด้วยกันหลายคน
 คงฟังได้ว่า รู้เห็นเฉพาะชาวบ้านและชาววัดแถบนั้นเท่านั้น ชาวบ้านและชาววัดอาจจะ
 ช่วยกันปิดความไว้ไม่ให้ลวงรู้ไปถึงตำบลอื่น

๒. ชื่อของภิกษุใช้ชื่อนายา เป็นความนิยมของพระสงฆ์ทางภาคเหนือ

๒๘ พรรษา กัมรณภาพไป. พระอานนโท^(๑) มาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๒ พรรษา. พระเหมปญฺโญมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๒ พรรษา. พระญาณมุนฺดะมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๑ พรรษา. พระพทฺธเคชะมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๒ พรรษา. พระอรณฺฐมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๒ พรรษา. พระธมฺมรทฺฐมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๑ พรรษา. พระเอยฺยกปฺปกะมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๑ พรรษา. ถึงปัจจุตศักราช ๘๗๕ พ.ศ. ๒๐๕๖ เดือน ๗ (เดือน ๘ เหนือ) แรม ๘ ค่ำ วันอาทิตย์, ชาวบ้านทั้งหลายจึงได้นมัสการพระมหาตตปญฺโญมาอยู่เป็นเจ้าอาวาส รักษาพระบรมธาตุต่อมา. ถึงจุตศักราช ๘๗๗ พ.ศ. ๒๐๕๘ มพระเถระเจ้าองค์หนึ่งชื่อว่าพระมหาพุทธญาณโณอยู่บำเพ็ญ^(๒) ท่านไปเมืองพุกาม^(๓) ได้ตำนานพระบรมธาตุเจ้าจามเมืองพุกามมาพิจารณาว่า พระบรมธาตุเจ้าคงอยู่คอดัดพระธาตุศรีจอมทอง ก็เห็นถูกต้องตามตำนานทุกประการ, แต่ห้ามผู้ใดบอกกล่าวพระบรมธาตุเจ้าเด็ดขาดออกมาจากคหาและอยู่ในพระโมถของพระพุทธรูป ในวิหารนั้นไม่. พระเถระเจ้าจึงสั่งให้พระอานนท ผู้เป็นอนุเถระอยู่บำเพ็ญด้วยกนพร้อมด้วยประชาชนกบฏทั้งหลาย ให้ไปสู่วัดพระธาตุศรีจอมทอง และสั่งว่า “เมื่อไปถึงทนนแล้วให้ทำการสักการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนแล้วตั้งสัตยาธิษฐาน ถ้าหากว่าพระบรมธาตุคงอยู่ในทนนจริงดังตำนานกล่าวไว้แล้ว, พระบรมธาตุเจ้าก็จะแสดง ปรากฏเป็นอัศจรรย์ต่าง ๆ ให้ปรากฏแก่ท่านทั้งหลายแล” ดังน. แล้วพระอานนทพร้อมด้วยประชาชนและกบฏทั้งหลายก็ได้พากัน ไปสู่วัดจอมทอง, ทำสักการะแล้วอธิษฐานตามทพระมหาพุทธญาณโณสั่งทุกประการ, ครั้นแล้วจึงพากันนั่งคอยคอยทกลงตามวัด.

๑. เจ้าอาวาสบางรูป ไม่ปรากฏว่าท่านมรณภาพ หรือย้ายไปอยู่วัดอื่น

๒. บำเพ็ญเป็นบำเพ็ญชนิดหนึ่ง พระเถระเจ้าไปบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ ณ ที่นั้น

๓. เมืองพุกามอยู่ในประเทศพม่า

ส่วนพระมหาสถูปบุญ ๒๘ เป็นเจ้าอาวาส ได้เห็นอาการแห่งชน
 เหล่านั้นแล้ว จึงได้นำความไปแจ้งแก่พระอานนทว่า “พระบรมธาตุเจ้า
 องค์หนึ่ง ได้ต้อออกจากคหฬาคอยศรัจจอมทองแล้วเข้าอยู่ในช่องพระโมด
 แห่งพระพุทธรูปในวิหาร” แล้วจึงได้นำเอาพระบรมธาตุเจ้าองค์นั้นออกมา
 มาแสดงแก่พระอานนทและประชาชนกับญาติทั้งหลาย ณ กาดนนแด,

ตอนที่ ๘

ความเป็นมาแห่งพระบรมธาตุในกาลต่อมา

ส่วนพระอานนท เมื่อได้เห็นพระบรมธาตุเจ้าแล้ว พิจารณา
 เห็นเป็นการถูกต้องตามตำนาน นนททุกประการ จึงได้นำความไปบอก
 แก่พระมหาพุทฺธนา โณให้ ทราบตาม ทศนได้ เห็นมานน. ส่วนพระมหา
 พุทฺธนาโณเถระเจ้า เมื่อได้ทราบเช่นนั้นแล้วกมลจิตตยณดยงน ก จึง
 ได้นำความไปถวายพระพรพระรัตนราช เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ให้ทรง
 ทราบทุกประการ.

ฝ่ายพระรัตนราช^(๑) (พระเมืองแก้ว) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
 เมื่อได้ทรงทราบจากพระมหาพุทฺธนาโณว่า “พระบรมธาตุเจ้าได้ มา
 ประดิษฐาน อยู่ท วัดพระ ธาตศรั จอมทองภายในอาณาเขต แคว้นแคว้น ของ
 พระองค์เช่นนั้นแล้ว” ก็นพระทัยนตบตปราโมทย์เป็นกำลัง จึงรับสั่งแก่
 พระมหาพุทฺธนาโณเถระว่า “ขอพระคุณเจ้าจงไปจัดการเริ่มปฏิสังขรณ์
 ปลูกสร้างพระวิหารหลังหนึ่ง ให้เป็น ๔ มุขเหมือนวิหารวัดชัยศรีภูมิ^(๒)

๑. พระรัตนราชหรือพระเมืองแก้ว เป็นโอรสของพระยาออดเชียงราย ซึ่งสืบ
 พระวงศ์มาจากพระยามังรายผู้สร้างเมืองเชียงใหม่

๒. วัดชัยศรีภูมิอยู่ในเมืองเชียงใหม่

แล้วให้ก่อปราสาทหลังหนึ่งให้เหมือนปราสาทอันมอญ ในพระอุโบสถวัด
มหาโพธิ์หลวง (วัดเจ็ดยอด) ไว้ภายในท่ามกลางพระวิหารนั้น เพื่อ
เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุเจ้า ให้เป็นอัครสถานอันประเสริฐต่อไป”
ดังนี้ แล้วทรงประทานเงินหมื่นหนึ่งเพื่อเป็นค่าอุปกรณ์ในการก่อสร้าง.
พระเถระเจ้ารับค่าแล้วพร้อมด้วยประชาชนกบฏและนายช่างทั้งหลาย ไปสู่
วัดพระธาตุศรีจอมทอง แล้วร่วมกับเจ้าอาวาสเริ่ม การปลูกสร้างพระวิหาร
และปราสาท, ในรัชชสมัยรัชกาล พ.ศ. ๒๐๖๐ ตามแบบทพระเมืองแก้ว
เจ้าผู้ครองดงนั้นทุกประการ.

เมื่อการปลูกสร้างพระวิหารและปราสาทสำเร็จบริบูรณ์แล้ว, พระ
เถระจึงไปทูลถวายพระพร ให้เจ้าผู้ครองนครทราบ. พระเมืองแก้วเจ้าผู้
ครองนครมีใจยินดีมากนัก จึงรับสั่งให้สุวรรณช่างทองสร้างโกศทองคำ
น้ำหนักได้ ๕๖๐ คา เพื่อเป็นทบรรจุพระบรมธาตุ, และพร้อมด้วยพระเถระ
นุเถระเสนาอำมาตย์ชาวบ้านชาวเมือง ออกไปทำมหรหรรคมการฉลองเป็น
มหาปวงใหญ่, แล้วเชิญพระบรมธาตุเจ้าเข้าไว้ในโกศทองคำ ตั้งไว้ภายใน
ปราสาทนั้นแล้ว ทรงปลงพระราชทานวัตถุไทยทานและเครื่องแห่ ไว้
กับพระบรมธาตุเจ้าเป็นอันมาก และถวายข้าคนไ้ร่นาคามเขต ป่า ทด
ย้านนา ไว้สำหรับให้ปฎิบัติรักษาทำนุบำรุงพระบรมธาตุเจ้าให้เจริญถาวร
ต่อไปตลอด ๕๐๐ พระวัสส์(๑)

ส่วนพระมหาสถปณโกเถระ ผู้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีทอง
ทองได้ย้ายอุปฐากรักษาทำนุบำรุงพระบรมธาตุเจ้าได้ ๑๕ พรรษากรรมภาพ

๑. เป็นอันว่าพระบรมธาตุเจ้าจอมทองได้เสด็จออกมา ปรางค์แก่นคน และเทวดาได้
กราบไหว้สักการบูชา จนปรากฏเจริญรุ่งเรืองในสมัยกาลแห่งพระรัตนราชรองนคร
เชียงใหม่เป็นต้นมาจนทุกวันนี้

ไป, ต่อจากนั้นพระมหาดังฆราชา^(๑) ได้มาอยู่เป็นเจ้าอาวาส
ได้ ๓๖ พรรษา ก็มรณภาพไป. ต่อจากนั้นพระดังฆราชาญาณมงคล
มาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้ ๑๒ พรรษา. ต่อจากนั้นพระมหาดังฆราชาชวน
ปณฺโณโสภิตชิตินทริยวโธ จากวัดหัวกรุงหลวงมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสได้
๑๐ พรรษาก็นมรณภาพไป. และพระมหาดามคณาจิตตะผู้เป็นศิษย์ได้อยู่
เป็นเจ้าอาวาสแทนต่อมา.

ถึง พ.ศ. ๒๑๐๐ ปีมะโรง เดือน ๔ (เดือน ๖ เหนือ) ทายกทายกา
ศรัทธาทงหาญ ได้ไปนิมนต์พระมหาดังฆราชาญาณมงคลอยู่แคว้นทุ่ง
ตมมาเป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง. ในสมัยนั้นพระนางมหาเทว
เจ้านครองนครเชียงใหม่ พร้อมด้วยพระอัครราชมารดา (พระแม่กุราช
วงศ์มิ่งรายที่ ๑๕) ได้มีจิตศรัทธานิมนต์พระบรมธาตุจอมทองเข้าไปใน
เมืองเชียงใหม่, มีความเลื่อมใสยินดีในพระบรมธาตุเจ้ายิ่งนัก จึงถวาย
ไทยทานเป็นอันมาก คือ ข้าวของ เงินค่า ชำคน ไร่นา ป่า ทดิน
ยาน้ำ เครื่องทาน ชนดรงน้ำ และสรรพเครื่องแห่งมวญ โดยนัยดัง
พระรัตนราชได้ถวายไว้แต่ภายหลังแล้ว, จึงมีพระราชเสาวนียรับสั่งแก่
เสนาบดีผู้ใหญ่ทั้ง ๔ คือ พระยาแสนหลวง ๑ พระยาดมดำน ๑ พระยา
จำป่าน ๑ พระยาเด็กชาย ๑ ว่า “ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป บรรดาข้าพระธาตุ
เจ้าจอมทอง ให้ยกเว้นอย่าได้ใช้ด้อย เก็บด้วย และเกณฑ์ไปทำการ
บ้านเมือง ให้เขาอยู่อย่างสุภาพพระบรมธาตุเจ้าทุกวันคนเป็นนิตยอย่าได้ขาด
ดังที่พระรัตนราชหากได้ประธานไว้นั้นทุกประการ” ด่วนเสนาบดีทั้ง ๔ รับ
พระราชเสาวนียแล้วจงใจผู้คนไว้เป็นข้าราชการพระบรมธาตุ ตามที่รับสั่งต่อมา.

๑ “พระมหาสังฆราชา” เป็นตำแหน่งนิยมตามประเพณี./ท.ธ.

ถึงป้าด สัมฤทธิศก เดือนมาฆะ (เดือน ๓ ใต้ เดือน ๕ เห็นอ)
ชน & คา วันพุธ พระยาดำรงชโยสงครามได้มัจฉาทรมานได้ชื่อพา
บ้านกรมพระพรหมวรตพระชาติศรีจอมทอง, และดำรงถนนจากวัดพระชาติ
ศรีจอมทองไปถึงฝั่งแม่น้ำบาง ยาว ๙๐๒ วา ๒ คอก กว้าง ๕ วา แดง
ปลูกต้นไม้ต่างๆ ไว้สองข้างถนน, ถวายผู้คนไว้เป็นข้าพระรัตนตรัย (ข้า
พระชาติ) ดงอาชญาได้หตาบเงินตราหินไว้เป็นหลักฐาน.

ถึง พ.ศ. ๒๑๑๒ (๑) พระเจ้ามังฆาเจ้าหงสาวดี พระเจ้าแผ่นดินพม่า
ได้ยกทัพมาปราบดาหน้าไทยเชียงใหม่ไว้ในอำนาจแล้ว ได้รับเอาทรัพย์สิน
ของพระคำดนาไป. และวัดของพระพุทธคำดนาในที่บางแห่งได้ถูกทำลาย
เสียหายไป. บ้านเมืองภมปประเทศเขตแขวงแห่งนครเชียงใหม่จึงตกเป็น
เมืองชนของพม่าในคราวนี้. (๒)

ถึง พ.ศ. ๒๓๘๒ พระเจ้าลัทธิธรรมราชา พระเจ้าแผ่นดินพม่า
ได้ตกแต่งเครื่องวัตถุไทยทาน ให้เส่นำมาถวายบูชา พระบรมธาตุเจ้า
จอมทอง, มณฑลเครื่องอัฐบริวาร เครื่องแห่ คือ พัดขาว จามร
บังตะวัน เกือก ทงย โคม ธงไชย ธงตาย ธงดอกคำ ธงช้าง ธง
ชัยเงิน และเครื่องดัดการะอน ๆ อีกเป็นอนมาก ตามเยี่ยงอย่างทเจ้า
ผู้ครองนครเชียงใหม่ มีพระรัตนราช (พระเมืองแก้ว) เป็นต้น หากได้
เคยถวายทานมาแต่แต่หนหลัง,

๑. ในระหว่าง พ.ศ. นี้ ตามตำนานไทยกลางว่า เมื่อสมัยพระมหาจักรพรรดิครอง
กรุงศรีอยุธยา และว่า พ.ศ. ๒๑๐๖ ทางประเทศพม่า พระเจ้าตะเบงชะเวตตี้
พระชนม์ นั้นทะบเร่งนองได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินพม่าครองหงสาวดี คำว่าพระเจ้ามังฆ
นั้น จะเป็นตะเบงชะเวตตี้หรือนั้นทะบเร่งนองสดแต่จะสันนิษฐาน

๒. ตามที่เล่าต่อๆ กันมาว่า พระบรมธาตุจอมทองก็ได้ถูกพม่านำไปด้วย แต่
ครั้นนำเอาไปถึงเขตแดนเมืองพม่าแล้ว เปิดฝอบออกดู ไม่มีพระบรมธาตุอยู่ในฝอบ
นั้น ทั้งนี้ เนื่องด้วยพระบรมธาตุได้เสด็จกลับคืนมาประดิษฐานอยู่วัดพระธาตุศรีจอมทอง
ตามเดิม แต่ชาวบ้านไม่มีตำนานกล่าวยืนยัน

ถึง พ.ศ. ๒๓๑๔ (๑) ปีชวด โทศก เดือน ๕ (เดือน ๗ เหนือ)
 แรม ๑๑ ค่ำ วันจันทร์ พระบรมราชาเจ้าองค์ประเสริฐ กอนทราน
 ดุญหายไป. นับแต่นั้นมาถึงปีมะแม ฅก จุลศักราชดวงไค ๑๑๓๖
 พ.ศ. ๒๓๑๘ กษัตริย์เมืองอยุธยา (๒) ยกพลโยธามารบกับพม่าทนครเชียงใหม่ได้ชัยชนะแล้ว ยกพลไปตีนครหริภุญชัย นมัสการพระธาตุหริภุญชัย
 แล้ว จึงแต่งตั้งให้พระยาจำบ้านเป็นผุ้ครองนครเชียงใหม่, ได้รับ
 บรรดาศักดิ์เป็นพระยาวิเชียรปราการ (หรือวิจิระปราการกำแพงเพชร)
 เมืองเชียงใหม่ จึงได้หลุดจากพม่ามาชนกับไทยกลางส่วนใหญ่นครตลอดมาจน
 ทกวนน.

ถึง พ.ศ. ๒๓๒๒ พระยาวิเชียรปราการ (๓) เจ้าผุ้ครองนครเชียงใหม่
 ได้มาคำนึงถึงพระบรมราชาเจ้าจอมทององค์ประเสริฐ อันได้อันทราน
 ดุญหายไปแต่ พ.ศ. ๒๓๑๔ นั้น, นานประมาณได้ ๘ ปีแล้ว จึงได้ให้นาย
 ช่างทองสร้างโกศเงินและโกศทองคำ เพื่อจะได้นำไปเป็นทบรรจุพระบรม
 ราชาเจ้า แล้วจึงรบดั่งอามาตย์ทงหลาย มีพระมหาพิชัย พระมหาพิชัย
 และหาญมังเมฆ เป็นต้น กับทงพระภิกษุสงฆ์ ๑๒ รูป มีท่านพุทธมาวังได้
 ผู้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองเป็นประธาน, ให้พร้อมกันไปทำ
 พทธอาราธนาอัญเชิญพระบรมราชาเจ้าตามโบราณประเพณีเป็นครั้งแรกก่อน.
 พระบรมราชาเจ้าก็ยังไม่ได้กลับมา. ต่อมาถึงเดือน ๕ (เดือน ๗ เหนือ)
 แรม ๑๓ ค่ำ เจ้าผุ้ครองนครเชียงใหม่ ได้นำโกศเงินโกศทองคำและเครื่อง

๑. พ.ศ. ๒๓๑๔ ตามตำนานไทยกลางว่า โปมะยี่หวุ่น เป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่และ
 เป็นสมัยพระเจ้าตากสินครองกรุงธนบุรี ได้ยกกองทัพไปตีเมืองเชียงใหม่เป็นครั้งแรก

๒. กษัตริย์เมืองอยุธยา คงจะหมายถึงพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสิน)

๓. เดิมชื่อพระยาจำบ้าน พระเจ้ากรุงธนบุรี พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยา
 วิเชียรปราการ และให้ครองเมืองเชียงใหม่

ดักการบขามาอาราธนาพระบรมราชาเจ้าเป็นครั้งที่ ๒ พระบรมราชาเจ้ายังไม่เสด็จมา. ต่อมาถึงเดือน ๖ (เดือน ๘ เหนือ) แรม ๑๓ ค่ำ (๑) ท่านพุทธมาวโสดผู้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง จึงได้ทาพธงดัตตยาธิษฐานว่า “พระยาวิชิตพรการ เจ้าผดุงนครเชียงใหม่ ได้ปรารภนาถพิพัญญุตญาณ ถ้าความปรารภนานจนจกสำเร็จดังมโนรณแล้ว ขออัญเชิญพระบรมราชาเจ้าเสด็จมาปรากฏในคหาปราสาท ทองดั่ง เก้าเทอญ” เมื่ออริษฐานแล้ว ถึงวันแรม ๕ ค่ำ เวดากองงาย (๑๙.๐๐ น.) พระบรมราชาเจ้าก็เสด็จออกมาปรากฏในคหาปราสาท ตามคำอริษฐานของพระเถระเจาหนนแล้ว พระเถระเจ้าจึงได้มัสมณค้ำนไปถวายพรแด่พระยาวิชิตพรการเจ้าผดุงนครให้ทราบตาม ทศนได้อริษฐานนทุกประการ. ฝ่ายเจ้าผดุงนครเมื่อได้ทราบแล้วมใจปีติ ยนดซาบซ่านไปทวทงศ์ระกาย จึงได้ตกแต่งเครื่องวัตถุไทยทานนาประการเป็นอันมาก นำไปถวายบูชาแด่พระบรมราชาเจ้า กับทงพระภิกษุสงฆ์ ในวันเดือน ๖ (เดือน ๘ เหนือ) แรม ๘ ค่ำ เวดาก ๕ โมงเย็นแล้ว, ได้จัดแจงผู้คนไว้หน้าไว้เป็นค้ำพระบรมราชาเพื่อให้อยู่ปฏิบัติรักษาพระบรมราชาเจ้า ตามประเพณีทพระรัตนราช (พระเมืองแก้ว) หากได้กระทำมาแต่หนหลังแล้ว ได้อัญเชิญพระบรมราชาเจ้าเข้าไปในเมืองเชียงใหม่ ทำการสระสระและถวายทานต่าง ๆ นานได้ ๗ วัน ๗ คนแล้ว จึงได้อัญเชิญพระบรมราชาเจ้ากลับคนไปประดิษฐานไว้ทวดพระธาตุศรีจอมทองตามเดิม.

ต่อมาถึง ปีฉลู ๓๓๖๑ (๒) เดือน ๕ (เดือน ๖ เหนือ) ๓๓ ค่ำ เจ้าเสด็จหัก (พระเจ้าช้างเผือก) เจ้าผดุงนครเชียงใหม่

๑. เห็นจะเป็นแรม ๓ ค่ำ เพราะต่อไปมีแรม ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ

๒. เป็นแผ่นดินรัชกาลที่ ๒ (พระพุทธเลิศหล้านภาลัย) กรุงกรุงเทพ ฯ

ได้มีศรัทธาไปปฏิสังขรณ์พระวิหาร วัดพระธาตุศรีจอมทองพร้อมด้วย
 เสนาอำมาตย์ราชบริพารและพระภิกษุสงฆ์เป็นจำนวนมาก ถึงปี พ.ศ.
 ๒๓๖๓ พระเจ้าช้างเผือกนครเชียงใหม่ ได้ตั้งไปบิณฑองเจ้าพระวิหารวัด
 พระธาตุศรีจอมทอง และก่อกำแพงวัด แลวมีการถวายทานตามประเพณี
 นิยม.

ต่อมาถึงปี จุลศักราช ๑๓๘๕ (พ.ศ. ๒๓๖๗) เจ้าสุภานุวงศ์
 ให้เอาทองออกสร้างโกศสำหรับบรรจุพระบรมธาตุเจ้าจอมทอง ดันทอง
 ๒๒๒ คำ, และสร้างโกศเงินบรรจุพระบรมธาตุเงิน ๘๐๐ ดอก แล้ว
 อัญเชิญพระบรมธาตุเจ้าให้เข้าไปประดิษฐานในเมืองเชียงใหม่ ในปี
 จุลศักราช ๑๓๘๖ (พ.ศ. ๒๓๖๘) และได้ชักชวนเสนาอำมาตย์ชาวบ้าน
 ชาวเมืองท่งมวญ มาถวายวัตถุไทยทานบูชาพระบรมธาตุเจ้าเป็นอันมาก.
 มุศักรัทธิได้นำปัจจัยมาถวายบูชาพระบรมธาตุเจ้าคราวนั้น คือ เงินเขา
 ๘๗๐๐ เงินเจียง ๒๕๐, แลวอัญเชิญพระบรมธาตุเจ้ากลับคืนไปทวัดพระ
 ธาตุศรีจอมทองตามเดิม.

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๒ เดือน ๔ (เดือน ๖ เหนือ) วันเพ็ญ
 เจ้ามหาอุปราช (๑) ได้ไปทำการหมกกรรมฉลองพระวิหาร วัดพระธาตุ
 ศรีจอมทองเป็นมหาปางอันใหญ่.

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๐๕ ปีระกา เดือน ๕ (เดือน ๖ เหนือ) วันพุธ
 เจ้ากาวิโรด เจ้านครเชียงใหม่ ทำการฉลองหอพระไตรปิฎกวัดหัวซวง,
 ได้มีไทยทานเป็นอันมาก ให้นำไปถวายบูชาพระบรมธาตุเจ้าจอมทอง คือ
 ช้างพระทองได้เครื่องดาวเงินกูปคำ, มาพระทองประดับดาวเงิน, ดาบ

๑. ตำนานการปฏิสังขรณ์บอกวามาจากกรุงเก่า แต่ที่ถูกต้อง คือ กรุงเทพฯ ฯ

ผักทอง ๑ เต็ม (๑) ตาบหุบบเงิน ๑ เต็ม พระพุทธรูปทองคำ ๑ องค์
พระพุทธรูปนาค ๑ องค์ พระพุทธรูปเงิน ๑ องค์.

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๑ เจ้าอนทวชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
องค์ที่ ๗ ได้มีการบำเพ็ญศฤงคารถวายทานฉลองพระธรรมที่ทรงสร้างชน
ทวดเชียงยนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้อัญเชิญพระบรมธาตุเจ้าจอมทองเจ้า
ไปในเมือง, โปรดถวายช่างพระทองประดับด้วยดวงเงินกับทองเครื่อง
ไทยทานเป็นอันมาก เสร็จแล้วอัญเชิญพระบรมธาตุกลับคืนไปวัดพระธาตุ
ศรีจอมทองตามเดิม.

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๕ เจ้าแก้วนารี เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
พร้อมด้วยพระราชชายา (เจ้าดารารัศมี) ได้รับสั่งพระนายกคณาการ
ให้จัดการปฏิสังขรณ์พระวิหารวัดพระธาตุศรีจอมทอง อันเจ้าธรรมดงการ
ช่างเผือกสร้างไว้นั้น (สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓) ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ถึง
เดือน ๗ (เดือน ๘ เหนือ) วันเพ็ญ, จึงได้พร้อมกันทำบุญถวายทาน
ฉลองพระวิหารเป็นมหาปางอันใหญ่ พร้อมทั้งตั้งระดมพระบรมธาตุเจ้า
ด้วยผู้คนโหล่นเป็นงานมหิพารย์ในกาลนั้นแล.

จบตำนานพระบรมธาตุจอมทอง

ประวัติการปลูกสร้างปฏิสังขรณ์

วัดพระธาตุศรีจอมทอง

จุลศักราช ๘๗๘ (พ.ศ. ๒๐๖๐) พระรัตนราช (พระเมืองแก้ว) เป็น
ผู้เริ่มปลูกสร้างวิหารเป็นครั้งแรก. จุลศักราช ๑๑๗๘ (พ.ศ. ๑๓๖๐) (ปี
เมืองเบา) เดือน ๖ เหนือ ขึ้น ๑๒ ค่ำ วันพุธ ได้มีการปฏิสังขรณ์วิหาร
อีกครั้งหนึ่ง เป็ดย่นขอ แปะ กถอน ระวัง มุงหลังคาใหม่. ผู้ปฏิสังขรณ์
ฝ่ายพระ มีพระมหาวิญญูราชครูวิบูลย์ วัดดงคอกเป็นประธาน,
พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ คือ พระเถระเจ้าจันทวงศ์ วัดดงหทาราม, พระเถระ
เจ้าเกตุ วัดดงต, พระเถระเจ้าปิ่นตา วัดดงเกา, พระเถระเจ้าอนันตา
วัดหมื่นเงินกอง, พระเถระเจ้ามงคล วัดพระสิงห์, พระเถระเจ้าชวนะ
วัดเชียงมั่น, พระเถระเจ้าถาวร วัดพันเตา, พระเถระเจ้าบุญญา วัด
บ้านบึง, พระเถระเจ้าโพธิ์วัด วัดพอกหงส์, พระเถระเจ้านันทา วัดถ้ำพูน,
พระเถระเจ้าไชยวุฒติ วัดหมื่นครอง, พระเถระเจ้าธรรมวุฒติ วัดนันทา-
ราม, พระเถระเจ้า วัดพันแหวน, พระเถระเจ้า วัดหนองควาย, พระ
เถระเจ้า วัดปรางดา, พระเถระเจ้า วัดผาบ่อง, พระเถระเจ้า วัดป่าพร้าว,
พระเถระเจ้าคัมภีระ วัดทรายมูล. ภิกษุดำมณเระ เมืองลำพูน ๓๐ รูป
ภิกษุดำมณเระ เมืองเชียงใหม่ ๓๗๐ รูป. ฝ่ายบ้านเมืองมเจ้าข้างเผือก
เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เป็นประธาน พร้อมด้วยชายา โอรส ธิดาและ
เสนาอำมาตย์ราชบริพาร ในวันเดือน ๖ เหนือ ขึ้น ๘ ค่ำ ได้พร้อมกัน
ตั้งเรือจากเชียงใหม่มาถึงท่าศาลา, ในวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ วันพุธ
ได้เริ่มแรกปฏิสังขรณ์ ดังกล่าวแล้ว ถึงเดือน ๗ ขึ้น ๘ ค่ำ มหา
ยุปราชาศ์ดีมาจากกรุงเก่า ได้มาร่วมปฏิสังขรณ์ด้วย.

จุลศักราช ๑๓๗๙ (พ.ศ. ๒๓๖๑) เจ้าข้างเผือก เจ้าผู้ครองนคร
เชียงใหม่ได้มายกข้อฟ้า บ้านดม ดงรักหาง (ชาติ) ประดับแก้ว ดัด
รูปตั้งหมอบ, ดันรัก ๕ หมอน, หาง ๑๓๗๕๐, ค่า ๒ แด่น ๘ หมอน, ปัน
๑๐ ดาน, นาคอย ๒๐ ดาน, กระเบอง ๒๕ หมอนแผ่น, ครนถงจุลศักราช
๑๓๘๓ (พ.ศ. ๒๓๖๕) เดือน ๘ เพ็ญ ยังไม่ดำเรจส้มเจตนาของพระเจ้า
ข้างเผือก กถงแกพราดยไปเสียก่อน.

จุลศักราช ๑๓๘๐ (พ.ศ. ๒๓๗๒) (ปีเบ็กใจ) เดือน ๖ เหนือเพ็ญ
วันพฤหัสบดีพระมหาวิญญูราชครูขริบญญา วัดสวนดอกเป็นประธาน
พร้อมด้วยพระเถรานุเถระทกวัด ทงในเวียงและนอกเวียง ฝ่ายบ้านเมือง
มเจ้าหลวงพททวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เป็นประธานพร้อมด้วย
มหาอุปราชเสนาช่วยขวาและลูกของพระเจ้าข้างเผือกเจ้าเมืองลำพูน, และ
เจ้าหอคำ เมืองลำปาง. พร้อมด้วยเสนาอำมาตย์และประชาชนทงหลาย
ในวันเดือน ๖ ชน ๑๓ ค่า ได้พร้อมกันตักแต่งเครื่องไทยทานต่าง ๆ คือ
บริกขาร จ้อง (รุ่ม) อาสนะ พัดคำว จามร ชง ฉัตร ช่อน้อย ชงใหญ่
พร้อมทงนาคน ชนหมาก แด้วถวายนเป็นมหาปางอันใหญ่ (นาย
ปรีชา ปริยะ กำนันคดตอกจากแผ่นจารึกในวิหาร)

จุลศักราช ๑๒๒๔ (พ.ศ. ๒๔๐๖) ครบามหาวัน เจ้าอาวาสวัดพระ
ธาตุศรีจอมทอง พร้อมด้วยแด่นัดรินทรกานน แด่นัดทริ อาจารย์วัด และ
ศรัทธาชาวบ้านทกหลังคาเรือน ได้เปดยนข้อฟ้า บ้านดมพระวิหาร ทำ
แท่นบูชา บิดทองเฝ้าฉัตร ดันเงิน ๔๐๐ รูปี

จุลศักราช ๑๒๒๗ (พ.ศ. ๒๔๐๙) ปีฉลู แด่นเทพก้านัน, แด่น
อินทยศอาจารย์วัด พร้อมด้วยศรัทธาชาวบ้าน, ได้สร้างกุฏิ ๓ หลัง
ตันเงิน ๓๗๐ รูปี, ต่อขึ้นมาได้สร้างศาลาบาตรหลวง ดันเงิน ๓๕๐ รูปี

สร้างศาลาบาตรน้อยเงิน ๔๐๐ ร้อย, สร้างหอนาบอแก้วพณเงินเงิน
๓๐๐ ร้อย, ค่อนนมาได้เปิดยื่นขอพำบ้านถมวิหารหลังเล็ก, (วิหารขวาง)
เงิน ๒๐๐ ร้อย ต่อจากนั้นได้สร้างหอกลอง และหอสร้างหน้าพระธาตุ
เงิน ๓๐๐ ร้อย, ค่อนนมาได้สร้างหอล้อม (ทำพนักหอสร้างหน้าพระธาตุ)
และขอแผนทองเหลืองมุงหลังคาหอสร้างหน้าพระธาตุ เงิน ๗๕๐ ร้อย.

จุลศักราช ๑๒๕๕ (พ.ศ. ๒๔๒๗) ครอบามหาวัน เจ้าอาวาส, พระยา
เทพวงศ์, พระยาศรีวิชัย, ไตรอ กถอน ระเนง บ้านถม ขอฟ้า และ
กระเบื้องพระอุโบสถ แล้วได้ใหม่ เงิน ๗๕๐ ร้อย. ค่อนนมา ครอบา
มหาวัน, พระยาเทพวงศ์, พระยาศรีวิชัย, ได้ปฏิสังขรณ์เจดีย์ เปิดยื่น
นัคร บัดทองใหม่ และได้ลูกเต็งระฆัง เงิน ๗๕๐ ร้อย.

จุลศักราช ๑๒๕๖ (พ.ศ. ๒๔๓๘) บีมะเมย ครอบามหาวัน เจ้า
อาวาส, พระญาณวิชัย รองเจ้าอาวาส, พระจรรยา เจ้าอาวาสวัด
น้ำตด, พระโพธิ์ เจ้าอาวาสวัดค้อยแก้ว, พระอภวงศ์ เจ้าอาวาสวัด
ดบเตย, พร้อมด้วยศิษย์ของตน ฝ่ายบ้านเมือง มพระยาเทพวงศ์, พระยา
ศรีวิชัย, ได้พร้อมกันปฏิสังขรณ์กำแพงทงชนในและชนนอกกรอบวัด, และ
จ้างบทรูปสิงห์, รูปเสือ และรูปคน เงิน ๓๐๐ ร้อย. ค่าจ้างบทรูปคน
อีก ๒๐ ร้อย, ขออัฐิ ปูน นาออย เงินประมาณ ๑,๐๐๐ ร้อยเศษ. รวม
จ่ายเบ็ดเตล็ดเงินประมาณ ๒,๐๐๐ ร้อย, ทำอยู่สองปีจึงสำเร็จ ถึง
จุลศักราช ๑๒๕๘ (พ.ศ. ๒๔๔๐) บัวอก เดือน ๖ เหนือเพญจึงได้ทำการ
ฉลอง.

จุลศักราช ๑๒๖๓ (พ.ศ. ๒๔๔๕) ได้นิมนต์พระภิกษุวัดดอกเงิน
ลงมาหล่อพระพุทธรูปแล้วด้วยเงินทองมรดก นานหก ๓ หม่น เงินค่าจ้าง
๑๒๐ ร้อย.

จุดศักราช ๑๒๖๔ (พ.ศ. ๒๔๔๖) ปีชวด เดือน ๖ เหนือ แรม ๑๕ ค่ำ
ได้จ้างตัดค่าชอนบานแจ้งศรีภุม เชียงใหม่ หุดพระพุทธรูปทองเหลือง
ค่าจ้าง ๓๐๐ รูปี. ต่อมาปีเถาะ มะโรง มะเถิง ๓ ปี ท้าวเมืองชนกานัน
ได้สร้างกุฏิ ๔ หลัง ดันเงิน ๑,๕๐๐ รูปี. ต่อมาได้ ๕ ปี จุดศักราช ๑๒๗๓
(พ.ศ. ๒๔๕๔) ปีจอ ในระหว่างเดือน ๖ กับเดือน ๗ ตอกัน ได้ขอความ
ช่วยเหลือ จากพระสังฆ วิดเมืองมางให้ว่าจ้างตัดค่า มาหุดพระพุ
นาหนักแผ่นหนัง ค่าจ้าง ๒๐๐ รูปี. ค่าขึง ตะกั่ว และทองเหลือง ๑๐๐ รูปี
รวมทงค่าจ้าง ๓๐๐ รูปี.

จุดศักราช ๑๒๗๔ ปีมะเถิง เดือน ๕ เหนือ แรม ๔ ค่ำ วันพฤหัสบดี
ครุบามหาวันเจ้าอาวาส พญาชัยเมืองชน เป็นกานัน ได้รอกกระเบองและ
ระแนงพระวิหารหลวง ปฏิสังขรณ์ใหม่มีพระศรีนทรชัย วัดศรีแดน
เมืองเป็นประธาน จุดศักราช ๑๒๘๓ ปีมะแม เดือน ๓ เหนือ ชน ๑ ค่ำ
วันอาทิตย์ ครุบามหาวัน เจ้าอาวาส ได้ถึงมรณภาพไป เวลา ๑ ทุ่ม
ตรงกับวันท ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ท่านผู้นี้ได้เป็นเจ้าอาวาสวัด
พระธาตุศรีจอมทอง ได้ ๕๖ ปี รวมอายุได้ ๘๕ ปี ท่านมรณภาพไป
ในระหว่างการซ่อมวิหารยังไม่สำเร็จ การปฏิสังขรณ์พระวิหารคงดำเนิน
ต่อไป และในครั้งนั้นได้พร้อมกันไปทูลพระราชชายา เจ้าดารารัศมี และ
เจ้าแก้วเนาวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งทรงต้ององค์กทรงรับเป็นผู้
อุปถัมภ์ ได้ไป ช่วยเหลือ ในการ ปฏิสังขรณ์ ใน ครั้งนี้, ฝ่ายดั่งหม่มท่าน
เจ้าคุณพระอภัยดำรง(๑) วัดทงยู เจ้าคณะจังหวัด, และท่านเจ้าคุณ
โพธิรังสี(๒) รองเจ้าคณะจังหวัด, ครุบาโพธิ วัดดอยแก้ว, ครุบาจรณะ

๑. อดีตเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่. ๒. ปัจจุบัน อดีตเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ / ท.ร.

วัดนาถด, พร้อมด้วยหมวดต่าง ๆ ในอำเภอจอมทองและอำเภออื่น ๆ มาก
ปฏิสังขรณ์เสร็จแล้วทำการถวายทานเป็นการฉลองใน พ.ศ. ๒๔๖๕ การ
ฉลองทรงนได้จัดกันอย่างมโหฬาร, มีพระภิกษุสามเณรมาร่วมทั้งใน
อำเภอและนอกอำเภอประมาณ ๗๐ หัววัด. จำนวนพระภิกษุสามเณร
ประมาณ ๕๐๐ กว่ารูป, จัดให้มีมหรสพต่าง ๆ เช่น ตะกรุดตี ตะกร
คน พ้อนรำ ดิเก ซอ และภาพยนตร์ ซึ่งเจ้าแก้วเนาวรัฐนำมาแสดง
และในทรงน เจ้าจกรคำจวรรคกิด เจ้าผดครองนครลำพูน ก็ได้มาร่วม
การก่ศในทรงนด้วย การฉลองวิหารทรงน ได้จัดให้มงาน ถึง ๗ วัน
๗ คืน (นายปรีชา ปริยะ บันทก).

จุดศักราช ๑๒๘๖ (พ.ศ. ๒๔๖๗) มีชวด เดือน ๖ เหนือ ชน ๔ คำ
วันพุธ พระธาริยะ(๑) เจ้าอาวาส ชนัครคามราษฎร์เป็นกานน พร้อมด้วย
ชาวบ้านทุกหลังคาเรือน ได้ปฏิสังขรณ์หอสงฆนาพระธาตุ ดำรงและ
ถวายทาน ในปีจุดศักราช ๑๒๘๗ ปีชวด เดือน ๘ เหนือ ชน ๑ คำ ด้นเงิน
ค่าปฏิสังขรณ์ ๕๕๐ รบ.

จุดศักราช ๑๒๘๒ (พ.ศ. ๒๔๗๓) ปีมะเมีย เดือน ๖ เหนือ ชน ๔ คำ
ได้ออโบสถ์หลังเก่าเพื่อสร้างใหม่. ฝ่ายพระมี พระครุพุทธศาสน์
ดุษประคิษฐ์ เจ้าอาวาสเป็นประธาน. ภายนอก (ฝ่ายบ้านเมือง) มี
พระราชชายา เจ้าดารารัศมี และเจ้าแก้วเนาวรัฐ เจ้าผดครองนครเชียงใหม่
เป็นประธาน ชนัครคามราษฎร์เป็นกานน พร้อมด้วยทนายทนายกาศรททา
ทวไป ได้บริจาคทรัพย์ปลูกสร้างอโบสถ์หลังใหม่ โดยได้จ้าง ชนพิจารณ์
โยธา เชียงใหม่ เป็นนายช่าง ด้นเงินค่าปลูกสร้างรวมทั้งสิ้น ๘,๐๐๐ บาท
(คืออโบสถ์หลังปัจจุบัน).

๑. พระธาริยะ เจ้าอาวาส, ต่อมาได้เป็นเจ้าคณะอำเภอจอมทอง ได้พระราชทาน
สมณศักดิ์เป็น “พระครุพุทธศาสน์สุประคิษฐ์”

จุลศักราช ๑๒๙๗ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ปีชวด เดือน ๔ เหนือ
 ชน ๖ ค่ำ วันเสาร์ พระครูพทธคำตันต์ประดิษฐ์ เจ้าอาวาส นายปรีชา
 ปริยะ กำนัน พร้อมด้วยชาวบ้านทกหตงคาเรือน ได้พร้อมกันรอกฎ
 หตงเก่าเพื่อสร้างชนใหม่, ถึงเดือน ๕ เหนือ แรม ๖ ค่ำ วันเสาร์ได้ลงมือ
 ก่อรากฐาน, ถึงเดือน ๘ เหนือ ชน ๓ ค่ำ พ.ศ. ๒๔๗๘ จึงสำเร็จไป
 ชนหนึ่งคอกชนต่าง, เดือน ๑๐ ชน ๓ ค่ำ วันพฤหัสบดี ได้เริ่มตงเต่า
 ชน ๒ และได้ขอ แปะ กตชน ระแนง ยังไม่สำเร็จได้เปลี่ยนนายช่าง
 เสียใหม่ ถึงเดือน ๑๑ ได้ว่าจ้าง นายหนานแก้ว อำเภอกงหางดง มา
 เป็นนายช่างต่อไป สำเร็จในเดือน ๔ แรม ๒ ค่ำ พ.ศ. ๒๔๘๐ ค่าจ้าง
 นายช่างทำชนบนเงิน ๑๓๑๒ ไร่. รวมค่าปลูกกุฎีหตงนทงต้น เงิน ๔๒๖๒
 บาท (คือกุฎีหตงใหญ่ในปัจจุบัน).

พ.ศ. ๒๔๘๒ เดือน ๑๑ เหนือ ชน ๔ ค่ำ ตรงกับวันท ๑๘ สิงหาคม
 พระครูพทธคำตันต์ประดิษฐ์ เจ้าอาวาสเป็นประธาน นายปรีชา ปริยะ
 กำนัน พร้อมด้วยศรัทธาชาวบ้านทกหตงคาเรือน ได้จัดการสร้างกำแพง
 พร้อมทองคำบาตรชนใหม่ แต่ยังไม่ทันเสร็จบรรณ ท่านพระครู
 พทธคำตันต์ประดิษฐ์ ได้ถึงมรณภาพไปเสีย เมื่อวันชน ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑
 (เดือนเกยงเหนือ) ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ พระสมุห์หัดมรกายการเจ้าอาวาส
 พร้อมด้วยภิกษุสามเณร ได้ทำต่อมาจนสำเร็จ ต้นเงินการปลูกสร้าง
 ประมาณ ๕,๔๕๐ บาท และในระหว่างเดียวกันนี้ เจ้าหนานกอนแก้ว กศัด
 ได้เป็นเจ้าภาพสร้างหอพระไตรปิฎก แต่ยังไม่สำเร็จได้ถึงอนิจกรรมไป
 เจ้าน้อยเตาคำ เจ้าแม่มกดี วงศ์วรรณ ได้รับสร้างต่อมาจนเป็นผล
 สำเร็จ และทำการถวายทานเป็นการฉลองวันเดือน ๘ เหนือ ชน ๑๔ ค่ำ
 พ.ศ. ๒๔๘๔

พ.ศ. ๒๔๘๕ พระครูสุวรรณโมตศรีบรมธาตุ (เมื่อเป็นพระมหาคำ
ป. ๖ รักษาการหนาทเจ้าอาวาส) นายปรีชา ปริยะ เป็นกำนัน นาง
บัวจัน มมังคง แม่ค้าในตลาดอำเภอจอมทอง พร้อมด้วยชาวตลาดช่วย
กันเป็นเจ้าภาพ ได้ปลูกสร้างถาวรวัตถุถวายแก่สังฆรวม ๔ ห้อง ๑ หลัง
สำเร็จในเดือน กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ ต้นเงินค่าปลูกสร้างประมาณ ๑๕๐ บาท.

เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ พระครูสุวรรณโมตศรีบรมธาตุ เป็น
ประธานพร้อมด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทกหตงคาเรือน ได้
รื้อหน้าบ่อแถวพนงเงินชงชาวดัดย แลวปลูกสร้างชนใหม่เป็นรูป ๔ เหลี่ยม
จตุรต์ ต้นเงินค่าปลูกสร้างประมาณ ๑๓๐ บาท

ในปีน คอ พ.ศ. ๒๔๙๐ จะได้เริ่มวางรากฐาน ปลูกสร้างโรงเรียน
ปริยัตธรรมประจำอำเภอต่อไป.

(ประวัติการปลูกสร้างและปฏิสังขรณ์ วัดพระธาตุศรีจอมทอง
ได้คัดออกจากแผ่นจารึกในวิหารบ้าง จากบันทึกต่าง ๆ ที่ท่านเจ้าอาวาสองค์
หลัง ๆ ที่ได้จารึกไว้บ้าง เท่าที่จะค้นได้ แต่คงจะมการขาดตกบกพร่อง
อยู่บ้าง เพราะท่านผู้จารึกไม่ได้เล่าไว้โดยละเอียด).

วันพุธ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ตรงกับเดือน ๕ เหนือ ขึ้น
๘ ค่ำ (เดือน ๓ ใต้) เวลา ๐๘.๐๐ น. ได้ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล
วางรากฐานโรงเรียนปริยัตธรรมประจำอำเภอ ณ วัดพระธาตุศรีจอมทอง
พระครูสุวรรณโมต ศรีบรมธาตุ เจ้าคณะอำเภอ เป็นประธาน พร้อม
ด้วยนายปรีชา ปริยะ กำนัน ร.ศ.ท. สุนทร ทนการ หัวหน้าสถานีตำรวจ
นายสงวน คุปต์นิ นายนทร ภิรักษ์ และนายวินัย แก้วยานะ ปลัด
อำเภอ ตลอดจนผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าประชาชนชายหญิงทั้งหลาย ซึ่งได้รวม
พนเป็นจำนวนมาก.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมหลวง ได้สร้างเสร็จและทำการฉลอง
 วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ตรงกับวันขึ้น ๗ ค่ำ ถึง ๑๔ ค่ำ
 เดือน ๗ เหนือ. ต้นค่าปลูกสร้างรวมทั้งสิ้น ๖๓๓๒๘.๖๕ บาท
 วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๔๙๒ ตรงวันศุกร์ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑
 (เดือนยี่เหนือ) ได้ทำการรื้อศาลาการเปรียญหลังกลางวัดท้าววัด เพื่อ
 ทำการปลูกสร้างใหม่ และได้เอาไม้ไปสร้างศาลาป่าช้า เหนือวัดขวางเปา
 ศาลาป่าช้าหลวง ได้ว่าจ้างนายผด เป็นนายช่าง สร้างเสร็จในปีนั้น ต้น
 เงินค่าก่อสร้าง ๘๐๐ บาท

วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๙๓ ตรงวันเสาร์ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๓ (เดือน๕
 เหนือ) ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ศาลาการเปรียญ ที่จะสร้างขึ้นใหม่ พระ
 ครูสุวรรณโมลี เป็นประธานในพิธี ทางฝ่ายบ้านเมืองนายด้มดัด อมาตยกุล
 นายอำเภอ เป็นผู้กล่าวอาราธนาประธานให้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เสร็จพิธี
 เวลา ๐๘.๓๕ น. การก่อสร้างได้เริ่มต้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา.

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ การก่อสร้างศาลาการเปรียญ ได้ดำ
 เริ่ดเรียบร้อยตามแผนผัง ศาลาหลวงได้ทำการปลูกสร้างเป็นแบบถาวร
 เสาและขอหล่อคอนกรีตเสริมเหล็ก ทำการปลูกสร้างเป็นเวลา ๒ ปีกับ
 ๓๐ วันจึงสำเร็จขึ้นทรมัยในการปลูกสร้างเป็นจำนวนเงิน ๘๗๕๐๖.๘๐ บาท
 ได้จัดใหม่งานฉลอง เมื่อวันที่ ๓๐ ถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ เวลา-
 ๐๘.๐๐ น. ได้ทำพิธีมอบถวายเป็นศาลาอันสมบูรณ์ในพระพุทธศาสนา.

คำนมัสการ

พระบรมธาตุเจ้าจอมทอง

กราบไหว้เมื่อพระบรมธาตุอยู่ในคหะประสาธ

นโม พุทธาย

นมามิ ติโลกโมลี

โลหกุญฺเฏ ปตฺติจิตฺ

ปฺชิตํ สพฺพโลเกหิ

กิตฺติมนฺตํ มโนหรํ

อหิ วนฺทามิ สพฺพทา

คำแปล

อหิ อันทว่า นมามิ ก็ให้ครบถ้วนทั้งตาม ติโลกโมลี มกัว่า
ติโลกสุส ภควโต ทกฺขินโมลี ซึ่งพระธาตุจอมหัวเบองขวาแห่ง
พระพุทธเจ้า คน ประเสริฐสุดเลิศ กว่าโลก ทั้งตาม. ทกฺขินโมลี ธาตุนั้น
ปตฺติจิตํ มกัว่า ภควโต อธิฐานพลเนญฺจิตํ อันตั้งอยู่ด้วยกำลัง
อธิษฐานแห่งพระพุทธเจ้า โลหกุญฺเฏ มุทุสนิ บนยอดคดอยจอมทอง
องครุญเจี อันมีเมื่ององครุญฐะ กิตฺติมนฺตํ อันภาษาปรากฏมากนัก
มโนหรํ อันนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาอันดีปรีดาโมทย์ โลกานํ แห่ง
โลกทั้ง ๓. สพฺพโลเกหิ ปฺชิตํ อันโลกทั้งมวลหากควรบูชา อามิส-
ปฏิปตฺติวเสน ด้วยสามารถแห่งอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา สพฺพทา ใน
กาลทุกเมื่อแต่ ๑

กราบไหว้เมื่อพระธาตุเสด็จออก

องคฺหวเย ปุเร รมฺเม โกวิลารคฺคปพฺพเต
สํหิเหมคฺคหาคพฺพะ ทกฺขินโมลิตาตุโย

อหํ วนฺตานิ สพฺพทา ฯ

คำแปล

อหํ อโนวชา วนฺตานิ ขอน้อมนมัสการ ทกฺขินโมลิตาตุโย
ซึ่งพระทกฺขินโมลิตาตแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สหิเหมคฺคหาคพฺพะ
อันในหีบห่ออันล้วนด้วยทองคำ โกวิลารคฺคปพฺพเต บนยอด
ดอยจอมทอง องคฺหวเย ปุเร รมฺเม ในแคว้นแดนเมืองอังกรัฐฐะ
อันเป็นทรมรมย์ สพฺพทา ในกาลทุกเมื่อ ฯ

คำอาราธนาพระธาตุออกทรงนำเป็นต้น

โย สนฺนิสินฺโน วรโพธิมฺมุเล
มาริ สเสนํ สุขิตํ วิเชยฺย
สมฺโพธิมากฺขนิ อนนฺตฉานา
โลกุตตฺตโม ตํ ปณฺมามิ พุทฺธิ ฯ

สาธุ โอกาสะ ข้าแต่องค์พระมหาชินชาติเจ้า วนฺตานิ วนฺต
ดิถอนวเคชะ เหตุว่าดมณะครัทธาและมณะครัทธานุชาตทั้งหลายทั้งภายใน
และภายนอก ภายในม.....ภายนอกม..... (ถ้าจะออกขอผู้เป็น
ประธานในที่นั้นให้เต็มเข้า ภายในหมายถึงบรรพชิต ภายนอกหมายถึง
คฤหัสถ์) ก็ได้ชวนชวายตกแต่งน้อมนำมา ยังที่ปบบปภาดาชาดวงดอก
ข้าวดอกดอกไม้และดาเทียน เพื่อบ้างจากขอนมนต์นายองค์พระมหาชินชาติ-
เจ้า เสด็จออกไปอาบองค์พระธาตุว่าดมนนทกต (ถานมนต์ไปด้วย

เหตุใดที่ให้นักให้เปลี่ยนตามเรื่องทมนนคไป) ขอองค์พระมหาชินราชเจ้า
 จงมรรวมเมตตาเอ็นดูกรุณา ปฏิบัติพระบิเอยังที่ปบบบผาตาชาวดอก
 ชาวดอกคอกไม้และดำเทียน แห่งดมณะศรีรักษาและมณะศรีรักษาผู้ทาง
 หลาย ว่าด้นนแทดหัด อิท โน ที่ปบบบผาตาชานัน นิมนตนา
 นิพพานปัจจุโย โหตุ โน นิจุจ ๑

คำขอโอกาสสงฆ์นำพระธาตุ

ก่อนที่จะสงฆ์นำพระธาตุ ให้ยกขนานาหอมชนได้หัว แดงผู้เบบ
 หัวหน้าว่าคำขอโอกาสดังนี้

โย สนนินโน วรโพธิมุเล
 มาริ สเสนิ สุกติ วิเชย
 สมโพธิมาคจนิ อนนตญาโน
 โลกุตตโม ติ ปณมามี พุทธิ ๑

สาธุ โอกาสะ ข้าองค์พระมหาชินราชเจ้า วนนบกเบบวนนค
 ดกอนนคเคษ เหตุว่าดมณะศรีรักษาและมณะศรีรักษาผู้ทางหลาย ก็ได้ชวน
 ขววยตกแต่งนอมนามา ยงที่ปบบบผาตาชาวดอกชาวดอกคอกไม้ดำ
 เทียน และนำด้นนโชทกะ เพื่อว่าจะมาขออาบองค์ระดรงยงองค์พระ-
 มหาชินราชเจ้า ว่าด้นนแทดหัด โดยด้นนจากเวน ตามปารัฐะบาตว่า
 สาธุ โอกาสะ มยิ ภนเต ที่ปบบบผาตาชานัน อเกชขอสาธารณ-
 สัพพโลกิยโลกุตตรมคคผลนิพพานปัจจุโย โหตุ โน นิจุจ ๑

คำเอนข้าวบูชาพระธาตุ

ถึงวันประเพณีเดือน ๗ เพ็ญ นิมนต์พระธาตุไปบูชาชาวท้อโบดถ
คาบชาวดังน

โย สนนินโน วรโพธิมุเล

มารี สเสนี สุขีตี วิเชยย

สมโพธิมาคจฺนิ อนนตญาโน

โลกุตตโม ตํ ปณมามิ พุทฺธิ ฯ

สุณนตุ เทวา วรรณชา นาคา อินฺโท จ พุรหมมา ยม-
โลกปาลา ธรณี จ ศุตฺตา สิริมาภิธานา มาตาปิตาที่ปฺพุพการ-
เทวา ที่ปฺพุพาลาขทานิ สิวิกายภตฺตทานิ โอธนภิกฺขุอาหารทานิ
อุทกทานิ ตมฺโพลวตฺติกิ ทานิ รตนเสฏฺฐเจ ตสฺมา ตุมฺहे
อนโมทมานา.

สาธุ โอกาสะ ข้าแต่องค์พระมหาชินธาตุเจ้า วนนเบณวนนคตถ
อนนเคษ เหตุว่ากาละวัน.....(ถ้าเป็นวันไหนกระบวน) กमारอด
จอดถงแถว บดินดมณะศรัทธาและมดะศรัทธาบูชาทางหลาย ก็ได้ชวน
ชวายคกแต่งหมอนมา ยงบบผาธาชาดวงดอกขาวดอกดอกไม้และดัวกาย
ภคตชาวสระโตก นาคิน ชนหมาก หมอนมาสู่ปนาตงไวทคกถางคดอง
ด้องหน้า แห่งองค์พระมหาชินธาตุเจ้า ขอองค์พระมหาชินธาตุเจ้า จงม
ธรรมเมตตาปฏิบัติหะรับเอาธรรมพวตถไทยทานทางหลายทางมวดฝงน เพื่อให้
แถวคดคามกคาปรารภนาแห่งศรัทธาบูชาทางหลาย วาถนนแทตหด โดย
ดงมุชาจากเวนตามปาฐูชาดวา

สาธุ โอกาสะ มยิ ภนฺเต อิมานิ ที่ปุปฺผาลาชาทานิ มหา
 ชินธาดุยา สกุกจฺจิ เทม ปุเชม ฯ ทุตฺติยมฺปิ มยิ ภนฺเต ฯ ล ฯ
 ตุตฺติยมฺปิ มยิ ภนฺเต ฯ ล ฯ ปุเชม, ปฏิกุณฺหาตุ อมฺหากิ ที่มรตฺตํ
 อุตฺถาย หิตาย สุขาย ยาว นิพฺพานิ, อิทํ โน ที่ปุปฺผาลาชาทานิ
 สีวิกาเยตฺตํ ทานิ โอตฺถนภิกฺขุหารทานิ อุตฺถกทานิ ตมฺโพลวตฺตํ
 ทานิ อเกชฺชอสาทารณสพฺพโลกิย โลกุตฺตรมกฺคผลนิพฺพาน
 ปจฺจโย โหตุ โน นิจฺจํ.

ระเบียบปฏิบัติธรรม

ในวันธรรมสวนะ

สำหรับอุบาสกอุบาสิกา วัดพระธาตุศรีจอมทอง

คำบูชาพระรัตนตรัย

[ว่าพร้อมกัน]

ยมहि สมนาสมฺพุทฺธิ ภควนฺตํ สรณิ คโต (หญิงว่า คตา)	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 55%;"></td> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ข้าพเจ้าถึง</td> <td>แล้ว</td> <td>ซึ่ง</td> <td>พระผู้มีพระภาค</td> <td>ผู้</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ตรัสรู้</td> <td>เอง</td> <td>โดย</td> <td>ชอบ</td> <td>พระองค์ใด</td> </tr> <tr> <td></td> <td>๙</td> <td>๑</td> <td>๐</td> <td>๒</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td></td> <td>๒</td> <td>๑</td> <td>๐</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="5">เป็นทพังกาจตภยจริง.</td> </tr> </table>	๒	๒	๒	๒		๒		ข้าพเจ้าถึง	แล้ว	ซึ่ง	พระผู้มีพระภาค	ผู้		ตรัสรู้	เอง	โดย	ชอบ	พระองค์ใด		๙	๑	๐	๒	๑		๒	๑	๐	๑	๑		เป็นทพังกาจตภยจริง.				
๒	๒	๒	๒		๒																																
	ข้าพเจ้าถึง	แล้ว	ซึ่ง	พระผู้มีพระภาค	ผู้																																
	ตรัสรู้	เอง	โดย	ชอบ	พระองค์ใด																																
	๙	๑	๐	๒	๑																																
	๒	๑	๐	๑	๑																																
	เป็นทพังกาจตภยจริง.																																				
อิมะหิ สกฺกาเรหิ ตํ ภควนฺตํ อภิปูชยามิ.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 55%;"></td> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ข้าพเจ้า</td> <td>บูชา</td> <td>พระผู้มีพระภาค</td> <td>พระ-</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>๙</td> <td>๒</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="5">องค์นั้นด้วยเครื่องสักการะเหตान.</td> </tr> </table>	๒	๒	๒	๒		๒		ข้าพเจ้า	บูชา	พระผู้มีพระภาค	พระ-			๙	๒	๑	๑	๑		องค์นั้นด้วยเครื่องสักการะเหตान.																
๒	๒	๒	๒		๒																																
	ข้าพเจ้า	บูชา	พระผู้มีพระภาค	พระ-																																	
	๙	๒	๑	๑	๑																																
	องค์นั้นด้วยเครื่องสักการะเหตान.																																				
ยมहि สุวากุขาตํ ภควตา ธมฺมํ สรณิ คโต (หญิงว่า คตา)	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 15%; text-align: center;">๒</td> <td style="width: 55%;"></td> <td style="width: 5%; text-align: center;">๒</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ข้าพเจ้าถึง</td> <td>แล้ว</td> <td>ซึ่ง</td> <td>พระธรรม</td> <td>ที่พระผู้</td> </tr> <tr> <td></td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td></td> <td>มีพระภาคเจ้าตรัสรู้แล้ว</td> <td>ใด</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="5">เป็นทพังกาจตภยจริง.</td> </tr> </table>	๒	๒	๒	๒		๒		ข้าพเจ้าถึง	แล้ว	ซึ่ง	พระธรรม	ที่พระผู้		๑	๑	๑	๑	๑		มีพระภาคเจ้าตรัสรู้แล้ว	ใด					๑	๑	๑	๑	๑		เป็นทพังกาจตภยจริง.				
๒	๒	๒	๒		๒																																
	ข้าพเจ้าถึง	แล้ว	ซึ่ง	พระธรรม	ที่พระผู้																																
	๑	๑	๑	๑	๑																																
	มีพระภาคเจ้าตรัสรู้แล้ว	ใด																																			
	๑	๑	๑	๑	๑																																
	เป็นทพังกาจตภยจริง.																																				

อิมเหิ สกุกาเรหิ ตัง	ธมฺมํ	ข้าพเจ้าบชาพระ ธรรม นนด้วย เกรอง
อภิปุชยามิ.		ดักการะเหล่าน.
ยมห์ สุปฺปิปนฺนํ สงฺฆํ		ข้าพเจ้าถึงแถว ชง พระ ดังฆ ฎปฏ บค
สรณํ คโต (หญิงว่า คตา)		ดัดแล้วหมฺไต่ ว่าเป็นทพงกาจัดภย
		จริง.
อิมเหิ สกุกาเรหิ ตัง	สงฺฆํ	ข้าพเจ้าบชาพระดังฆหมฺนน
อภิปุชยามิ.		ด้วย เกรองดักการะเหล่าน.

คำนมัสการพระรัตนตรัย

(หัวหน้าว่านำ)

อรหิ สุมฺมาสมพุทฺธโ	ภควา	พระ ฌมฺพระ ภาคเจ้า ฌอร หันต ตรัสรู้
		เองโดยชอบ.
พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ.		ข้าพเจ้าไหว้พระฌมฺพระภาค
		พระ พุทธเจ้าพระองค์น.
สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม		พระธรรมทพระ ฌมฺ พระ ภาคเจ้า ตรัส
		ดัดแล้ว.
ธมฺมํ นมสฺสามิ.		ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมน.
สุปฺปิปนฺโน ภควโต		พระดังฆด้าวกของ พระฌมฺพระภาคเจ้า
สาวกสงฺโฆ		ฎปฏบคดัดแล้ว.
สงฺฆํ นมามิ		ข้าพเจ้าไหว้พระดังฆหมฺนน.

ทำวัตรเช้า

[นั่งคุกเข่า, หัวหน้ากล่าวนำ ว่าตามพร้อมกัน]

อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺธโร ภควา, พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ
[กราบ]

สุวากุขาโต ภควตา ฐมฺโม, ฐมฺมํ นมสฺสामी [กราบ]

สุปฺปณฺโณ ภควโต สวากสงฺโม, สงฺมํ นมามิ [กราบ]

[หัวหน้านำ] หนฺต มยิ พุทฺธสฺส ภควโต ปุพฺพภาคนมการิ
กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

[หัวหน้านำ] หนฺต มยิ พุทฺธากิณฺตี กโรม เส.

[สวดพร้อมกัน]

โย โส ตถาคโต อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺธโร, วิชฺชาจรณ-
สมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา
เทวมนุสฺसानิ พุทฺธโร ภควา, โย อิมิ โลกํ สเทวกิ สมารกิ
สพฺรหฺมกิ, สสฺสมณพฺรหฺมณิ ปชิ สเทวมนุสฺสํ สยิ อภินฺญา
สจฺฉิกตฺวา ปเวเทสสิ, โย ฐมฺมํ เทเสสสิ อาทิกถฺยานิ มชฺฌเมกถฺยานิ
ปริโยสานกถฺยานิ, สาคฺถิ สพฺยณฺชนิ เกวลปริปุณฺณํ ปริสฺสทฺธํ
พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสสสิ, ตมहि ภควนฺตํ อภิปุชฺยามิ, ตมहि ภควนฺตํ
สิรสา นมามิ ฯ [กราบลงหน้าหนึ่ง]

[หัวหน้านำ] หนุท มยิ ธมฺมาภิกฺขุ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

โย โส สุวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก
เอหิปัสสิโก, โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ, ตมฺหิ
ธมฺมํ อภิปุชยามิ, ตมฺหิ ธมฺมํ สิริสา นมามิ ฯ [กราบลงหนหนึ่ง]

[หัวหน้านำ] หนุท มยิ สงฺฆาภิกฺขุ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

โย โส สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อรูปุฏิปนฺโน
ภควโต สาวกสงฺโฆ, ฌายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ,
สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ยถิทํ จตฺตาริ ปุริสยูกานิ
อญฺจ ปุริสปุคฺคตา, เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ, อาหุเนยฺโย
ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย อณฺชลักรณฺเอยฺโย, อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสฺส, ตมฺหิ สงฺฆํ อภิปุชยามิ, ตมฺหิ สงฺฆํ สิริสา นมามิ ฯ

[กราบลงหนหนึ่ง] ต่อไปนั่งราบกับพื้น [พับเพียบ]

[หัวหน้านำ] หนุท มยิ รตนตฺตยปณามคาถาโย เจว

สํเวคปริกิตฺตนปาฐณฺจ ภณาม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

พุทฺธो สุตฺตฺธอ กรุณามหณฺณโว,
โยจฺจนตฺสฺสทฺธพฺพรณฺณโลจโน,
โลกสฺส ปาปุปฺกิเลสฆาตโก,
วุนฺทามิ พุทฺธํ อหฺมาทเรน ตํ,
ธมฺโม ปทีโป วีย ตสฺส สตฺถุโน,
โย มคฺคปํกามตภทณฺนโก,
โลกุตฺตโร โย จ ตตฺถตฺถทีปโน,

วนฺทามิ ฌมฺมํ อหฺมาทเรน ตํ,
 สงฺโฆ สฺสฺเขตฺตาทกฺขติเขตฺตสณฺณโต,
 โย ทิฏฺฐสฺสโต สฺสคฺตานุโพธโก,
 โลลปฺปหิโน อริโย สฺสเมธโส,
 วนฺทามิ สงฺฆํ อหฺมาทเรน ตํ,
 อิจฺเจวเมกนฺตกัปปุชเณยฺยํ,
 วตฺถุตฺตยํ วนฺทยตาทิสํขตํ,
 ปุณฺณํ มยา ยํ มม สพฺพปทฺทวา,
 มา โหนฺตุ เว ตสฺส ปภาวสัทฺธิยา ฯ

[สํเวคปริกัฏฺฐนปาท]

อิทฺธ ตถาคโต โลเก อุปฺปนฺโน อรหํ สมนฺาสมพฺพุตฺธ,
 ฌมฺโม จ เทสํโต นิยุยานิโก อุปฺสมิโก ปรีนิพฺพานิโก สมนฺโพธคามิ
 สฺสคตปฺปเวทิตฺโต, มยฺนตํ ฌมฺมํ สุตฺวา เอวํ ชานาม, “ชาติปํ ทุกฺขา
 ชราปํ ทุกฺขา มรณมฺปํ ทุกฺขํ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สํปํ ทุกฺขา อุปฺปิเยหิ สมนฺปิโยโค ทุกฺโข ปิเยหิ วิปฺปิโยโค ทุกฺโข
 ยมฺปิจฺฉํ น ลภตํ ฌมฺมํ ทุกฺขํ, สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา
 ทุกฺขา, เสยฺยถิํ, รุปฺปาทานกฺขนฺธํ, เวทฺนฺปาทานกฺขนฺธํ,
 สณฺณปาทานกฺขนฺธํ, สงฺขารฺปาทานกฺขนฺธํ, วิญฺญาณฺปาทานกฺขนฺธํ,
 เยสํ ปรีณฺญาบ, ธรรมานํ โส ภควา, เอวํ พหุลํ สวเก วิเนติ,
 เอวํ ภากา จ ปนสฺส ภควโต สวเกสฺส อนฺุสาสนํ, พหุลา ปวตฺตติ,
 “รูปํ อนิจฺฉํ, เวทนา อนิจฺฉา, สณฺณ อนิจฺฉา, สงฺขารา อนิจฺฉา,
 วิญฺญาณํ อนิจฺฉํ, รูปํ อนตฺตา, เวทนา อนตฺตา, สณฺณ อนตฺตา,
 สงฺขารา อนตฺตา, วิญฺญาณํ อนตฺตา, สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺฉา,

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ” เต มยฺ (หญิงว่า ตา มยฺ) “โอติณ-
ณามฺห ชาตียา ชรามรณฺน, โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทม-
นสฺเสหิ อุปายาเสหิ, ทุกฺโขติณฺณา ทุกฺขปเรตา, อปฺเปวนามิมสฺส
เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ปณฺญาเยถาติ” จิรปริณิพ-
พุตมฺปิ ตํ ภควนฺตํ สรณํ คตา, ธมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ, ตสฺส
ภควโต สาสณํ ยถาสติ ยถาพลํ มนสิกโรม, อนุปฺปฏิปชฺชาม
สา สา โน ปฏฺธิปตฺติ, อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺต
กิริยาย สํวตฺตตฺตํ ฯ

ประกาศองค์อุโบสถ

[เมื่อทำวัตรจบแล้ว ผู้เป็นหัวหน้านั่งคุกเข่าว่าคำประกาศดังนี้]

อชฺช โภณฺโต ปกฺขสฺส ปณฺณรสี ทิวโส เอวรฺอุโป โข
โภณฺโต ทิวโส พุทฺเธน, ภควตา ปณฺณตฺตสฺส ธมฺมสฺสวณฺสส
เจว ตทตฺถาย อุปาสกฺุปาสิกานํ อุโปสถสฺส จ กาโล โหติ หนฺท มยฺ
โภณฺโต สพฺเพ อีธ สมากตา ตสฺส ภควโต ธมฺมานุธมฺมปฏฺธิปตฺติยา
ปฺุชนตฺถาย, อิมณฺจ รตฺตํ อิมณฺจ ทิวสํ อณฺุจฺจกสมนฺนาคตํ
อุโปสถํ อุปวสีสฺสสามาติ, กาลปรีจฺเฉทํ กตฺวา ตํ ตํ เวรมณฺ
อารมฺมณํ กริตฺวา อวิกฺขิตฺตจิตฺตา หุตฺวา สกฺกจฺจํ อุโปสถํ
สมาธิเยยฺยาม, อีทิสํ หิ อุโปสถํ สมฺปตฺตานํ อมฺหากํ จีวิตํ มา
นิรตฺถกํ โหตุ ฯ

ข้าพเจ้าขอประกาศเริ่มเรื่อง ในการที่จะรักษาอุโบสถ ให้ดำรง
ทราบทวณกอน แต่ได้มาทวน ณ บดิน วนนเปนวนนบณณรตฺตทททท ๑๕
แห่ง ๑ บกษกแคะมนยมนเช่นน เป็นการทดำรุชนทงอบาดกอบาดกา จะ

๑, ข้างขึ้นใช้ว่า “สุกรบักข” ข้างแรมใช้ว่า “กาพบักข”

๔๕

พึงธรรมและรักษาอุโบสถพร้อมด้วยองค์ ๘ ประการ เพื่อประโยชน์แก่
 การพึงธรรมนั้น บดินชอกค์ดอันยิ่งใหญ่ คอตงจตต์มาทานองค์ ๘
 ประการแห่งอุโบสถนั้น จงเกิดมแก้ด้าชชนทงหลายชงมาประชุมพร้อมกัน
 ณ ทน จงตงจตคคกำหนดกาตว่าจะรักษาอุโบสถศีลต้นราตร และ
 วนๆ นจงทาความเวนจากโทษนั้นๆ ให้เป็นอารมณ์ คือเวนจากฆ่าสัตว์ ๑
 เวนจากดกทรพยทานผอน ๑ เวนจากกรรมอนเบนชาศกแกพรหมจรรย์ ๑
 เวนจากพดเท็จ ๑ เวนจากคมนาเมาคอด์ราเมรย์ ๑ เวนจากบริโภคอาหาร
 ในเวลาวกาล คอตงแต่เทยงไปแถว ๑ เวนจากพอนร่าชบรองประโคม
 ดนตร และดการเดนอนเบนชาศกแกกคัล และทตทงประคิบทกแต่ง
 ร่างกายดวยระเบียบบดอกไมชองหอมเครื่องยอมเครื่องทา ๑ เวนจากทนอน
 ดงและทนอนใหญ่ภายในยัดดวยนุ่นและด้าด ๑ ฉะน อย่าให้จิตฟุ้งสร้าน
 ดึงไปอน จงดมาทานองค์ ๘ ประการนั้นโดยเคารพ เพอจะบชาดัมเดจ
 พระผมพระภาคพระองคชน ดวยชมนามุชมปฏิบัติตามก้าตงของคฤหัสถ์
 ทงหลาย ชีวิตชองเราทงหลายทไดคาวงมาจนถงวันอุโบสถเชนน อย่า
 ให้ตวงไปเปด้าปราศจากประโยชน์เตย ฯ

[ถ้าบาลีว่า “ปณฺณรสี ทิวโส” และคำแปลว่า วันนี้เป็นวันปณฺณรสีดีที่ ๑๕ นั้น
 สำหรับใช้ในวัน ๑๕ คำ ถ้าเป็นวัน ๑๔ คำ ให้เปลี่ยนเป็น “จาททสี่ ทิวโส” ถ้า
 แปลว่า วันนี้เป็นวันจาททสี่ดีที่ ๑๔ ถ้าเป็นวัน ๘ คำให้เปลี่ยนเป็น “อฏฺฐมี ทิวโส”
 คำแปลว่า วันนี้เป็นวันอฏฺฐมีดีที่ ๘ ดังนี้] ฯ

อาราธนาศีลอุโบสถ

เมื่อประกาศอุโบสถจบแล้ว พระสงฆ์ผู้แสดงธรรมขึ้นนั่งบนธรรมาสน์ อุบาสก
 อุบาสิกากราบพร้อมกัน ๓ หน นั่งคุกเข่าทำพรหมประนมมือ กล่าวคำอาราธนาศีล
 อุโบสถพร้อมกันดังนี้ ฯ

มยิ ภนฺเต, ติสฺรณฺเน สห, อฏฺฐิงฺคสมนฺนาคตฺติ, อุโปสถิ
 ยาจาม ฯ วา ๓ หน ฯ

พระสงฆ์ให้ไตรสรณคมน์และศีล ฟังตั้งใจว่าตาม และหยุดเป็นตอนๆ ๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ ๓ หน

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ฌมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ. สงฺฆํ สรณํ
คจฺฉามิ. ฯ ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ฌมฺมํ สรณํ
คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ. ฯ ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ
คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ฌมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ
คจฺฉามิ ฯ

เมื่อพระสงฆ์ท่านว่า “สรณคมน์ นิฏฺฐิตํ” ดังนี้ รับพร้อมกันว่า “อาม ภนฺเต”
ดังนี้ แล้วท่านให้สวดต่อไป คอยรับพร้อมกันตามระยะที่ท่านหยุดให้ดังนี้

ปาณาติปาตา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

อทินฺนาทานา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

อพฺรหฺมจริยา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

มฺสาวาทา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

สุราเมรยมฺชฺชปมาทญฺ्ञานา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

วิกาลโกชนา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสุทฺทสฺสหนา มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑน
วิภูสนญฺ्ञานา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

อฺจุจาสยนมหาสยนา เวรมณํ สีกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

อิมํ อญฺจุจกสมนฺนาคตํ, พุทฺธปญฺญตฺตํ อโปสถํ, อิมญฺจ
รตฺตํ อิมญฺจ ทิวสํ, สมฺมเทว อภิริกฺขิตํ, สมาธิยามิ.

[ข้าพเจ้าขอสมาทานอโบสถพุทฺธบัญญัติ อันประกอบด้วยองค์
๘ ประการ เพื่อยุติการวิวาทให้หมดให้ชาติมิให้ทำลาย ด้นวนหนึ่งคนหนึ่ง
ณ เวลาวรรณ]

[ว่าตามท่านมาจนถึงนี้แล้ว เมื่อท่านว่าต่อไปเราไม่ต้องว่าตาม]

[พระสงฆ์ว่าต่อไปดังนี้]

อิมานิ อฏฐ สิกขาปทานิ อุโปสถวเสน สาธุกัม อปฺปมาเทน
 รกฺขิตพฺพานิ ฯ [รับพร้อมกันว่า] “อาม ภนฺเต”

[พระสงฆ์ว่าต่อไปดังนี้]

สํเลณ สุกฺตํ ยนฺติ สํเลณ โภคสมฺปทา
 สํเลณ นีพฺพุติ ยนฺติ ตสฺมา สํลํ วิโสชเย ฯ

นั่งฟังจนจบกราบลงพร้อมกัน แล้วนั่งลงเป็นปรกติ พระท่านเริ่มแสดงธรรม
 ต่อไป ให้อุบาสกอุบาสิกาตั้งใจฟังธรรมโดยเคารพ เมื่อแสดงธรรมจบแล้วผู้เป็น
 หัวหน้ากล่าวคำนำว่า หนฺต มยฺ สาธุการํ กโรม เส [รับพร้อมกันว่า]

“สาธุ สาธุ สาธุ”

[สรณคมนานุสรณคาถา]

[สวดพร้อมกัน]

อหํ พุทฺธณฺจ ฌมฺมณฺจ	สงฺฆณฺจ สรณํ คโต ^๑
อุปาสิกตฺตํ เทเสสํ ^๒	ภิกฺขุสงฺฆสฺส สมนฺมุขา
เอตํ เม สรณํ เขมํ	เอตํ สรณมุตฺตมํ
เอตํ สรณมากมฺม	สพฺพทุกฺขา ปมฺจุจเย
ยถาพลํ จเรยฺยาหํ	สมฺมาสมฺพุทฺธสํ
ทุกฺขนิสฺสรณสฺสเว	ภาคี อสฺสํ อนาคเต ^๓

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
 พุทฺธเช กุกฺกมฺมํ ปกตํ มยา ยํ,
 พุทฺธโธ ปฏิกฺคณฺหตุ อจฺจยนฺตํ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺตํ ว พุทฺธเช ฯ
 กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,

หญิงเปลี่ยนเป็น (๑) สรณํ คตา ฯ (๒) อุปาสิกตตํ เทเสสํ
 หญิงเปลี่ยนเป็น (๓) ภากินีสฺสํ อนาคเต ฯ

ฌมฺเม กุณฺหมิ ปกฺติ มยา ยิ,
 ฌมฺโม ปฏิกฺคณฺหตุ อจฺจยฺนฺตํ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺ ว ฌมฺเม ฯ
 กาเยน วาจา ย ว เจตฺสา วา,
 สงฺฆมฺ กุณฺหมิ ปกฺติ มยา ยิ,
 สงฺฆโม ปฏิกฺคณฺหตุ อจฺจยฺนฺตํ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺ ว สงฺฆมฺ ฯ

[เสร็จพิธีตอนเช้า]

ทำวัตรเช้า

[นั่งคุกเข่า, หัวหน้ากล่าวนำ ว่าตามพร้อมกัน]

อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, พุทฺธิ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ
[กราบ]

สุวากฺขาโต ภควตา ฌมฺโม, ฌมฺมิ นมสฺสามิ [กราบ]

สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺฆโม, สงฺฆมิ นมามิ [กราบ]

[หัวหน้านำ] หนฺนท มยิ พุทฺธสฺส ภควโต ปุพฺพภาคนม-

การณฺเจว พุทฺธานุสฺสตีนยณฺจ กโรมฺ เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

ตํ โข ปน ภควนฺตํ เอวํ กถฺยาณเณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต,
 “อิติปิ โส ภควา อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน

สุกโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानิ
 พุทฺโธ ภควาตี”

[หยุดระลึกความในบทพุทธคุณพอควร]

[หัวหน้านำ] หนุท มยิ พุทธาภิกคิ กโรม เส ๑

[สวดพร้อมกัน]

พุทธวารหนตวรตาทีคุณาภิกคิโต,
 สุตธาภิญาณกรุณาหิ สมากตตโต,
 โพเชสี โย สุขนคิ กมลิว สุโร,
 วนุทามหิ ตมรณิ สิริสา ชินนุท ๑
 พุทฺโธ โย สพุพปานิ, สรณิ เขมมุตตม
 ปฐมานุสสติญฺจัน, วนุทามิ ตํ สีเรนหิ.
 พุทฺธสฺสาหสมิ ทาโส ๑, พุทฺโธ เม สามิกิสฺสโร.
 พุทฺโธ ทุกฺขสฺส ฆาตา จ, วิธาทา จ หิตสฺส เม.
 พุทฺธสฺสาหิ นิยฺยาเทมิ, สรรณชฺชิตฺตจิตฺ.
วนุทนฺโต ๒ จริสฺสามิ, พุทฺธสฺเสว สุโพธิตฺ,
 นตฺถิ เม สรณิ อญฺญํ พุทฺโธ เม สรณิ วริ.
 เอเตน สจฺจวชฺเชน, วทฺเตมยํ สตฺถุ สาสเน.
 พุทฺธํ เม วนุทมานน, ๓ ยํ ปุณฺณํ ปสฺสํ อธิ.
 สพุเพปิ อนฺตรายา เม, มาहेสฺสํ ตสฺส เตชสา ๑

[หมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
 พุทฺเธ กุกฺกมํ ปกตํ มยา ยิ,
 พุทฺโธ ปฏิกุคฺคณฺหตุ อจฺจยนฺตํ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺ ว พุทฺเธ ๑

หญิงเปลี่ยนเป็น (๑) ทาสี (๒) วนุทนุติหิ (๓) วนุทมานาย

[หัวหน้า] หนุท มยิ ฌมฺมานุสฺสตีณยิ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

สุวากุขาโต ภควตา ฌมฺโม, สนฺทิจฺจโก อกาลโก เอหิ-
ปสฺสโก, โอปนยโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิณฺญหิติ ฯ

[หยุดระลึกความในบทธรรมคุณพอควร]

[หัวหน้า] หนุท มยิ ฌมฺมาภิกคิ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

สุวากุขาทตาทิกฺคณโยควเสน เสยฺโย,
โย มคฺคปากปรียตฺตวิโมกฺขเกโท,
ฌมฺโม กุโลกปตนา ตทธาริธารี,
วนฺทามหิ ตมหริ วรรณมเมตติ ฯ

ฌมฺโม โย สพฺพปาณินิ,	สรณิ เขมมุตฺตมํ.
ทุตฺตยานุสฺสติจฺจจฺานํ,	วนฺทามิ ตํ สีเรนหิ..
ฌมฺมสฺสาหสฺมิ ทาสี ^๑ ว,	ฌมฺโม เม สามิกิสฺสโร.
ฌมฺโม ทุกฺขสฺส ฆาตา จ,	วิธาทา จ หิตสฺส เม.
ฌมฺมสฺสาหิ นิยฺยาเทมิ,	สรณชฺชวิตฺตจฺิ.
<u>วนฺทนฺโตหิ</u> ^๒ จริสฺสามิ,	ฌมฺมสฺสเสว สฺสจฺจมฺมตํ.
นตฺถิ เม สรณิ อณฺณิ,	ฌมฺโม เม สรณิ วริ
เอเตน สจฺจวชฺเชน,	วทฺเตมฺบยฺยํ สตฺถุ สาสเน.
ฌมฺมิ เม, <u>วนฺทมานน</u> , ^๓	ยิ ปุณฺณํ ปสฺสํ อิช,
สพฺเพปิ อนฺตรายา เม,	มาเหสฺสํ ตสฺส เตชสา ฯ

[หมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
 ฐมเม กุกกมมํ ปกตํ มยา ยํ,
 ฐมโม ปฏิกุคณหตุ อจฺจยนฺตํ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺตํ ว ฐมเม ฯ

[หัวหน้านำ] หนฺท มยํ สงฺฆานุสฺสตีณยํ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อฺขุปฏิปนฺโน ภควโต
 สาวกสงฺโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สามจีปฏิปนฺโน
 ภควโต สาวกสงฺโฆ, ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสฺสุคานิ อญฺจ ปุริสฺสุคฺคตา,
 เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ, อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย
 อณฺชลิกรณเณยฺโย, อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาตี ฯ

[หยุดระลึกความในบทสังฆคุณพอควร]

[หัวหน้านำ] หนฺท มยํ สงฺฆา นํ กตํ กโรม เส ฯ

[สวดพร้อมกัน]

สทฺธมฺมโห สุปฏิปตฺติกุณาทียตฺโต
 โยญฺจพฺพิโห อริยฺปุคฺคตสงฺฆเสฏฺโฐ
 สีสาทิธมฺมปวราสยกายจิตฺโต,
 วนฺทามหิ ตมริยาน คณํ สุตฺตุทฺธํ ฯ

สงฺโฆ โย สพฺพปาณีนํ, สรณํ เขมมุตฺตมํ.
 ตติยานุสฺสตีจฺฉานํ, วนฺทามิ ตํ สีเรนฺหิ.
 สงฺฆสฺสสาหสฺมิ ทาโส ว, สงฺโฆ เม สามิกิสุสโร.
 สงฺโฆ ทกฺขสฺส ฆาตา จ, วิชาตา จ หิตสฺส เม.

สงฺฆสฺสสํ นียฺยาเทมิ,
วนฺตนฺโตหิ ๑ จริสฺสามิ,
 นตฺถิ เม สรณํ อณฺณํ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 สงฺฆํ เม วนฺตฺมานเนน, ๒
 สพฺเพปิ อนฺตรายา เม,

สํริณฺชวิตฺตจิทฺ.
 สงฺฆสฺสโต ปณฺธิปฺนฺนตฺ.
 สงฺโฆ เม สรณํ วรี.
 วทฺธเมยฺยํ สตฺถุ สาสเน.
 ยํ ปุณฺณํ ปสฺสํ อีธ.
 มาเหสฺสุํ ตสฺส เตชสา ฯ

[หมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
 สงฺฆเม กุกฺกมฺมํ ปกตํ มยา ยํ,
 สงฺโฆ ปณฺธิกฺกณฺหตฺ อจฺจยฺนตฺ,
 กาลนฺตเร สํวริตฺ ว สงฺฆเม ฯ

อุทฺทิสฺสํนาทิกฺกุจํนคาคา

[รจนา]

อิมินา ปุณฺณกมฺเมน
 อจฺริยูปการา จ
 สุริโย จนฺทิมหา ราชา
 พุรหุम्मารา จ อินฺทา จ
 ยโม มิตฺตา มนุสฺสา จ
 สพฺเพ สตฺตา สุขํ โหนฺตุ
 สุขญฺจ ติวริ เทนฺตุ
 อิมินา ปุณฺณกมฺเมน

อุปชฌายา คุณุตฺตรา
 มาตา ปิตา จ ฌาตกา
 คุณวฺนฺตา นรปํ จ
 โลกปาตา จ เทวตา
 มชฺฌตฺตา เวริกํปํ จ
 ปุณฺณานิ ปกฺตานิ เม
 จิปปํ ปาเปถ โวมตฺ ฯ
 อิมินา อุทฺทิสฺเสน จ

จิปปาหิ สุลเภ เจว
 เข สนฺตานเน หินา ชมฺมา
 นสฺสนฺตฺ สพฺพทาเยว
 อชฺชจิตฺตํ สติ ปญฺญา
 มารา ลภนฺตฺ โนกาสํ
 พุทฺธาทีปวโร นาโถ
 นาโถ ปจฺเจกพุทฺโธ จ
 เตโสตุตฺตมานุภาเวน

ตณฺหุปาทานเฉทนี ๑
 ยาว นิพฺพานโต มมํ
 ยตฺถ ชาโต ภเว ภเว
 สลฺเลโข วิริยมฺหิโน
 กาคฺคฺจ วิริเยสฺส เม ๑
 ฌมฺโม นาโถ วรุตฺตโม
 สงฺฆโม นาโถตฺตโร มมํ
 มาโรกาสํ ลภนฺตฺ มา ๑

[เสร็จพิธีทำวัตรเช้า]

ปตฺติทานคาถา

[ตรวจน้ำ]

ยา เทวตา สนฺติ วิหารวาสินี
 ญฺเป ฆเร โพธิฆเร ตหิ ตหิ
 ตา ชมฺมทานเนน ภวนฺตฺ ปุชิตา
 โสตุถิ กโรนฺเตธ วิหารมณฺฑเล
 เถรา จ มชฺฌา นวกา จ ภิกฺขโว
 สารามิกา ทานปตฺติ อปาสกา
 คามา จ เทสา นิกมา จ อสฺสรา
 สปปาณญฺตา สุขิตา ภวนฺตฺ เต
 ชลาพุชา เยปิ จ อนฺทสมฺภวา
 สํเสทชาตา อถโวปปาติกา
 นิยฺยานิกิ ฌมฺมวรี ปฏิจฺจ เต
 สพฺเพปิ ทุกฺขสฺส กโรนฺตฺ สงฺขยํ ๑

จาทุ จิริ สติ ฌมโม
 สงฺโฆ โหตุ สมคฺโค ว
 อมฺเห รกฺขตุ สทฺธมฺโม
 วุฑฺฒี สมฺปาปุณฺเญยฺยาม

(๑) ปสนฺนา โหณฺตุ สพฺเพปี
 สมฺมา ธารี ปเวจฺจนฺโต
 วุฑฺฒิภาวาย สตฺตานํ
 มาตา ปิตา จ อตฺตรํ
 เอว ฌมฺเมน ราชาโน

ฌมฺมทฺธรา จ ปุคฺคตา
 อตฺถาย จ หิตาย จ
 สพฺเพปี ฌมฺมจารีโน
 ฌมฺเม อริยปฺปเวทิตฺเต ฯ

ปาณโน พุทฺธสาสเน
 กาเล เทโว ปวสฺสตุ
 สมฺมิตฺถํ เนตุ เมทนํ
 นิจฺจํ รกฺขณฺติ ปุคฺคกํ
 ปจฺจํ รกฺขณฺตุ สพฺพทา ฯ

คำอาราธนาธรรมวันธรรมสวนะ

จาทุทฺทสี ปณฺณรสี,
 กาลา พุทฺธเชน ปณฺณตฺตา,
ปณฺณรสี อยนฺทานิ,
 เตนายํ ปริสา ฌมฺมํ,
 สาธุ อยโย ภิกฺขุสงฺโฆ,
 อยนฺจ ปริสา สพฺพา,

ยา จ ปกฺขสฺส อญฺจุมิ,
 สทฺธมฺมสฺสวณฺสฺสิเม,
 สมฺปตฺตา อภิลกฺขิตา
 โสตุ อิชฺ สมากตา
 กโรตุ ฌมฺมเทสนํ
 อญฺจิกตฺวา สุณฺนาตุ ตนฺติ ฯ

บทว่า ปณฺณรสี นั้น สำหรับใช้ในวัน ๑๕ ค่ำ ถ้าเป็นวัน ๑๕ ค่ำ ให้เปลี่ยน
 เป็น จาทุทฺทสี ถ้าเป็นวัน ๘ ค่ำ ให้เปลี่ยนเป็น อญฺจุมิ โข ดังนี้ ฯ

(๑) ตัดจากท้าย สุขาภิชาจนคาลา ซึ่งนิยมใช้สวดต่อบัณฑิติทานคาลาตอนท้าย
 ทำวัตรเช้า ในสำนักวัดมหาธาตุ กรุงเทพ ฯ เริ่มแต่สมัย
 สมเด็จพระวันรัต เขมจารีเถระ (เฮง ป. ๕) /ท.ธ.

คำอำลาพระรัตนตรัย

ผู้รักษาอุโบสถ หากมีภาระมากจะอยู่วัดตลอดวันไม่ได้ จำต้องกลับบ้าน
ให้กล่าวคำอำลาพระรัตนตรัย ดังนี้:—

หนุตทานิ มยิ ภนฺเต คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยิ พหุภรณียา ฯ

พระกล่าวคำอนุญาตว่า ยสฺสทานิ ตุมฺहे กาลิ มณฺณถ ฯ รับว่า
สาธุ ภนฺเต ฯ

อาราธนาศีล ๕

มยิ ภนฺเต วิสฺ วิสฺ รกฺขณฺตถาย, ติสฺรณฺน สห, ปณฺจ
สํลานิ ยาจาม ฯ ทตฺติยมฺปิ.....ฯ ตตฺติยมฺปิ.....ฯ

อาราธนาศีล ๘ ต่างแต่คำว่า “อญฺจุ สํลานิ” เท่านั้น ฯ

อาราธนาปริตต์

วิปตฺติปฏฺิพาหาย	สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา
สพฺพทฺกฺขวินาสาย	ปริตฺตํ พุรฺถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏฺิพาหาย	สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย	ปริตฺตํ พุรฺถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏฺิพาหาย	สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย	ปริตฺตํ พุรฺถ มงฺคลํ ฯ

อาราธนาธรรม

พฺรหฺมา จ โลกาธิปตึ สหฺมปติ
กตฺตอณฺชลึ อนฺธวโร อยาจถ
สนฺตึชฺช สตฺตาปฺปฺรชกฺขชาติกา
เทเสตฺถ ชมฺมํ อนุกมฺปิํ ปจฺจ ฯ

คำบูชาข้าวพระ

อิมิ สุปพยุฌชนสมปन्नํ สาลีนํ
โกชนํ อุกกํ วริ พุทฺธสฺส ปุเชมิ ฯ

คำลาข้าวพระ

เสสํ มงฺคลํ ยาจามิ ฯ

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภคฺคฺตานิ สปรีวารานิ สงฺฆสฺส
โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภคฺคฺตานิ สปรีวารานิ
ปฏิกุคฺคฺหาตุ อมฺหากํ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหาร
พร้อมทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหารพร้อม
ทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข
แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เทอญ.

คำถวายสังฆทานอุทิศให้แก่ผู้ตาย

อิมานิ มยํ ภนฺเต มตฺถภคฺคฺตานิ สปรีวารานิ สงฺฆสฺส
โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ มตฺถภคฺคฺตานิ
สปรีวารานิ ปฏิกุคฺคฺหาตุ อมฺหากณฺเฑว มาตาปิตุอาทิตนฺนญ
กาลกฺตานํ ญาติกานํ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระดั่งมีผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่ง
 ภัตตาหารเพื่อผู้ตาย พร้อมทั้งบริวารเหล่านั้น แต่พระดั่งมี ขอพระดั่งมี
 จงรับซึ่งภัตตาหารเพื่อผู้ตาย พร้อมทั้งบริวารเหล่านั้น ของข้าพเจ้า
 ทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความดี แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย และญาติ
 ของข้าพเจ้าทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้น ผู้กระทำกาละกรรมาตายไป
 แล้ว ตลอดจนกาดนาค เทอญ.

คำถวายสลากภัตต์

เอตานิ มยิ ภนฺเต สลากภัตฺตานิ สปริวารานิ อสุกฺกฺขานะ
 จีปีตานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ เอตานิ
 สลากภัตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิกุณฺหาตุ อมฺหากิ ทิฆมรตฺตํ
 หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระดั่งมีผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายสลากภัตต์
 พร้อมทั้งบริวารเหล่านั้น ที่ข้าพเจ้าตั้งใจแล้วในท่อนี้ แต่พระดั่งมี ขอ
 พระดั่งมีจงรับสลากภัตต์ พร้อมทั้งบริวารเหล่านั้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย
 เพื่อประโยชน์ เพื่อความดี แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดจนกาดนาค เทอญ.

คำถวายผ้ากฐิน

[อย่างเก่า]

อิมิ สปริวาริ กฐินทุสฺส สงฺฆสฺส โอโณชยาม (ว่า ๓ ทน
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้ากฐิน พร้อมทั้งบริวาร
 แต่พระดั่งมี (ว่า ๓ ทน)

[อย่างใหม่]

อิมิ ภนฺเต สปริวาริ กฐินจิวรทุสฺสํ สงฺฆสฺส โอโณชยาม,
 สาธุ โน ภนฺเต สงฺโม อิมิ สปริวาริ กฐินจิวรทุสฺสํ ปฏิกุคฺคหาตุ
 ปฏิกุคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทุสฺเสน กฐินิ อตฺถรตุ อมฺหากิ ทิฆมรตฺตํ
 หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าเพื่อ
 กฐิน พร้อมทั้งบริวารน ข้าแต่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ผ้าเพื่อกฐิน
 พร้อมทั้งบริวารน ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครนรับแล้ว จงกรานกฐิน
 ด้วยผ้าน เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายตลอดกาล
 นาน เทอญ.

คำถวายผ้าอาบหน้าฝน

อิมานิ มยฺ ภนฺเต วสฺสีกสาฎฺฐิกจิวรานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส
 โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต สงฺโม อิมานิ วสฺสีกสาฎฺฐิกจิวรานิ
 สปริวารานิ ปฏิกุคฺคหาตุ อมฺหากิ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอาบ
 หน้าฝน พร้อมทั้งบริวารเหล่านี้ ข้าแต่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าอาบหน้า
 ฝน พร้อมทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อ
 ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้าจ่านำพรรษา

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี

อิมานี มยิ ภนฺเต วสุสาวาสิกจิวรานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส
 โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานี วสุสาวาสิกจิวรานิ
 ปฏิกุคฺคหาตุ อมฺหากิ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าจ่านำ
 พรรษา (ผ้าสำหรับภิกษุผู้อยู่จำพรรษา) พร้อมทั้งบริวารเหล่านี้ แด่
 พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าจ่านำพรรษา พร้อมทั้งบริวารเหล่านี้ของ
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอด
 กาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มยิ ภนฺเต สปริวารานิ จิวรานิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต ภิกฺขุสงฺโฆ เอตานิ จิวรานิ
 ปฏิกุคฺคหาตุ อมฺหากิ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายสังฆวร
 กบทั้งเครื่องบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ข้าแต่พระสงฆ์
 ผู้เจริญ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับสังฆวรกบทั้งเครื่องบริวารทั้งหลาย
 เหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้า
 ทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เทอญ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ร. ส. พ.
53-55 ถนนเฟื่องนคร พระนคร โทร. 22941
นายสุเทพ มาลีแก้ว ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

